

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Ajakirjanduse õppekava

Kristjan Karon

Jalgpalli klubivahetusuudiste läbipaistvus ja tõesus *English Premier League*'i kajastuse näitel

Magistritöö

Juhendaja: Halliki Harro-Loit, PhD

Tartu 2019

Sisukord

SISSEJUHATUS	2
1. TEOORIA JA TAUST.....	4
1.1. Spordi- ja jalgpalliajakirjanduse eripärad	4
1.1.1. Spordiajakirjandusest üldiselt	4
1.1.2. Jalgpalliajakirjanduse eripärast	6
1.1.3. Klubivahetusuudised.....	9
1.2. Ajakirjanduslik usaldusväärsus.....	11
1.2.1. Objektiivsus	12
1.2.2. Läbipaistvus	13
1.2.3. Vastutus ning otsustusprotsessid.....	17
1.4. Uurimisprobleem ja -küsimus	19
2. METOODIKA	21
2.1. Valim.....	21
2.2. Meetod	24
2.3. Kodeerimisjuhendi selgitus.....	25
3. TULEMUSED	31
3.1. Läbipaistvuspraktikate kasutus üldiselt	31
3.2. Artiklite tõesus	37
3.3. Tõeste ning ebatõeste artiklite läbipaistvuspraktikate kasutus.....	41
3.4. Tulemuste kokkuvõte.....	45
4. DISKUSSIOON	47
5. MEETODI KRIITIKA NING SOOVITUSED	55
KOKKUVÕTE	57
SUMMARY	59
Kasutatud allikad	61
LISA 1: Kodeerimisjuhend	72
LISA 2: Kodeerimistabel	73

SISSEJUHATUS

Meedia annab jalgpallile üpris palju tähelepanu. Jalgpalliülekandeid vaatavad ning jalgpalli teemalisi uudiseid järgivad miljonid inimesed. Jalgpallimaailma näol on tegemist justkui suure tööstusega, mis võistleb oma auditooriumi tähelepanu nimel. Üks kajastatav alategevus lisaks võistlustele jalgpalliväljakul on jalgpallimängijate üleminekud ühest jalgpalliklubist teise, kusjuures tihti tehakse seda väga suurte rahaliste summade eest. Neid üleminekuid kajastavad klubivahetusuudised, mis puudutavad multimiljonäridest mängijate töökohavahetusi, on leidnud endale suure lugejaskonna. Kuid tihtilugu on need uudised üksteisele vastukäivad ning loogiliselt ei saa neis tõde peituda. Näiteks Smith (2017) on toonud esile 2017. aasta juhtumi, kus anonüümsed allikad kolmes eri jalgpalliklubis võtsid sõna mängija Romelu Lukaku saatuse osas - Manchester Unitedi klubist pärit allikas olevat väitnud, et üleminek on juba kokku lepitud, Evertoni klubist allikad eitasid seda, Chelsea klubi omad aga väitsid, et hoopis nemad on varsti mängija teeneid endale kindlustamas. Keegi on siin ju valeuudise õhku paisanud ning vähemalt kahe klubi meediat tarbivad fännid peavad siinpuhul pettumust tundma.

Kui „tõe rääkimine on ajakirjanduse olulisim osa“ (Karlsson, 2011), siis on klubivahetusuudiste ebatõesuse puhul tegemist ohuga ajakirjanduse tõsiseltvõetavusele ning usaldusväärsele. Spordiajakirjandust puudutavates õppematerjalides on objektiivsus ja tõendus põhinev kui ajakirjanduslikku kvaliteeti alane soovituslik praktika pigem levinud (Weedon et al, 2018). Teisalt aga on täheldatud jalgpallikommentaatorite ning -ajakirjanike objektiivsuse langemist (Liew, 2019) subjektiivsuse kasuks. Kui klubivahetusuudised ei osutu tihti tõeseks ning täheldatakse ka objektiivsuse langust, siis on sellest tuleneval klubivahetusuudiste usaldusväärsus langemas. Seega on käesoleva magistritöö eesmärk uurida seda, kas klubivahetusuudistes kasutatakse läbipaistvusele omaseid tööpraktikaid (nagu näiteks autori identiteedi esile toomine, teabe päritolu avalikustamine etc.) ning kas neil on ka mingi seos artiklite tõesusega (kuna klubivahetusuudiseid on võimalik mõistlikul määral verifitseerida) Selle tarbeks kaardistab töö hetkese tippjalgpalli ajakirjanduslikku kajastust ning teeb järeldusi potentsiaalselt usaldusväärse märgiks olevate praktikate osas. Klubivahetusuudiste

tõesuse ning kvaliteedi uurimisel saab ka kriitilise pilgu peale heita rahvusvahelisele jalgpallimajandusele, mille kaudu liiguvad suured summad, ning selle kajastusele.

Selle tarbeks uurib käesolev töö Inglismaa ajakirjandust, mis kajastab Inglismaa tippjalgpalliliigat *English Premier League*'i (edaspidi EPL). Seega tuleb siinkohal rõhutada, et tegemist on vaid välismaiset tegevust kajastavat välismaist ajakirjandust puudutava uurimusega. Selle valiku taga on paljuski minu eelmainitud pikaajaline kogemus klubivahetusuudiste ja jalgpalli laiemalt järgimisel, mille alusel julgen väita, et eestikeelne klubivahetusuudiste maailm peegeldab ning refereerib liigsel määral muukeelset, et oleks võimalik eesti keeles ilmuva ajakirjanduse põhjal selgeid järeldusi teha. Samuti ei ole klubivahetused Eesti jalgpalliliigades niivõrd suuri summasid kasutavad ärid kui Euroopa tippliigades - suurim summa kulutati Eesti klubi poolt ühe mängija teenete soetamiseks transfermarkt.com andmetel aset hooajal 2006/07, kui Tarmo Neemelo osteti 200 000€ eest TVMK Tallinnasse (Premium..., i.a). EPL on ka Eesti jalgpallifännide hulgas populaarseim välisliiga; juhtiva Eesti jalgpalliportaali soccer.net.ee foorumis on Inglise jalgpalli alateema selgelt kõige populaarsem, olles kogunud sama palju postitusi kui järgmised kolm populaarsemat välismaist jalgpalliliigat kokku (Soccer.neti..., 2019). Nendest faktoritest tulenevalt jääb eestikeelne ajakirjandus selle töö fookusest välja.

Hoolimata töö välismaisest fookusest on siin magistritöös tehtud tähelepanekud ja soovitusel kindlasti abiks kolmele klubivahetusuudistega kokku puutuvale Eestis elavale grupile: esmalt ajakirjanikele, kes tarbivad otse välismaiset meediat ning soovivad seeläbi kajastada rahvusvahelisi üleminekuid ilma enda usaldusvärsust kaotamata. Sellele lisaks on tegemist ka huvitava lugemismaterjaliga Eestis piisavalt leiduvate lihtsalt välismaise jalgpalli järgijatele, et neid informeerida paremini usaldusväärsetest ajakirjanduslikest praktikatest. Lisaks on antud töö järeldustest potentsiaalselt tulevikus kasu Eesti jalgpalliajakirjanikele, kes soovivad Eesti jalgpalli kasvamise puhul rohkem hakata kajastama kodumaist klubijalgpalli ning sellega kaasnevaid klubivahetusi.

1. TEOORIA JA TAUST

1.1. Spordi- ja jalgpalliajakirjanduse eripärad

Siinne alapeatükk on struktureeritud viisil, mis annab lugejale lühidalt teavet spordiajakirjanduse olemuse ja mõju osas ning siis kirjeldab täpsemalt olemasolevaid käsitlusi jalgpalliajakirjanduse ning selle mõju kohta. Klubivahetusuudiseid on osa jalgpalliuudistest, mis on omakorda spordiajakirjanduse alateema. Kuna jalgpalliajakirjandust on vähe uuritud ning klubivahetusuudiseid üldse mitte, on tarvis spordiajakirjanduse valdkonnas tehtud järeldusi mõnikord sobivusel hea kasutada ka jalgpalliajakirjanduse toimimise mõistmise jaoks.

Eestis on spordiajakirjandust uuritud proportsionaalselt muude ajakirjandusalaste uurimustega pigem palju, on konkreetselt selleks tööks kasulikke jalgpalli kajastust puudutavaid töid vaid mõned, mis on kõik ka peatükis 1.1.2. ära mainitud. Mitmed otsused on siinkohal tehtud lisaks teoreetilise kirjanduse läbi töötamisele ka tuginedes autori pikaajalistele kokkupuudetele antud valdkonnaga.

1.1.1. Spordiajakirjandusest üldiselt

Spordiajakirjandust võibki üldiselt määratleda kui ajakirjandust, mis tegeleb spordiga seotud teemade kajastamisega. Kuid spordiajakirjanduse mõju ei piirdu vaid spordihuviliste meelte lahutamise ja spordikajastuse maht meedias on kasvanud tasemele, mil teised sotsiaalse tähtsusega teemad ei suuda sellega enam suursündmuste (nagu näiteks jalgpalli maailmameistrivõistlus või olümpiamängud) ajal kajastuse mahult konkureerida. Näiteks 2010. aastal suutis jalgpalli maailmameistrivõistluste kajastus Suurbritannia meedias mahult ületada parlamendivalimiste kajastuse (Gunter, 2010). Riigid (vähemalt juba arenenumad riigid, kelle võimekuses selliseid üritusi korraldada on) võistlevad sellise sündmuse korraldamise nimel ajendatuna kaasnevast prestiižist ning laiema üldsuse rõõmustamisest, mitte majanduslikest põhjustest (Kuper, Szymanski, 2010, lk 238-242), tõepoolest, tihtilugu on säärased sündmused korraldajariigile majanduslikult

pigem kahjulikud (Berlin, 2018). Taolised sündmused omavad ka selgelt poliitilist rolli. Riikide motivatsioon võib olla ka ajendatud pikaajalistest strateegilistest kaalutlustest, kus spordisündmust ja ta kajastust rahvusvahelises meedias kasutatakse ära riigi positiivse kuvandi propageerimiseks (Lemus Delgado, 2016).

Seetõttu on mõneti üllatav, et spordi kajastamine on ajakirjandussfääris põlatud ning kolleegide poolt pisendatud tähtsusega tegevus. Täheldatud on kommet kutsuda ajalehtede sporditoimetusi „mänguasjaosakondadeks“ (Zion et al, 2011; Weedon et al, 2018) ning „päris“ ajakirjanduse „väikeses vennaks“ (Oates, Pauly, 2007). Säärane vähene huvi peegeldub ka akadeemilises maailmas, kus spordiga kaasnevate teemade uurijad peavad pidevalt tõdema, et nende uurimisvaldkond on üldiselt vaid üpris pealiskaudse huvi osaks saanud (Dobson, Goddard, 2004, lk xv; Pike, Jackson, Wenner, 2015). Näiteks Veglis (2012: 225) on multimeediumajakirjandust uurides selgesõnaliselt ent ilma põhjendust andmata valimist eemaldanud just spordiväljaanded. Ka spordiajakirjandust puudutavad õpikud peegeldavad seda erisust spordiajakirjanduse ning muu ajakirjanduse vahel: näiteks üks õpik manitseb, et „reporterid peaksid spordiuudiste kirjutamisel võtma arvesse tasakaalustatust ning objektiivsust kui ka eetilisi probleeme ning vältima laimamist, täpselt nagu nad teeksid seda ka muude uudislugude kirjutamisel“ (Tate, Taylor, 2014:146) (autori rõhk), justkui oleks spordiajakirjandus midagi fundamentaalselt erinevat, mis tingiks eelmainitud väärtuste eos hülgamise. Alavääristamise kasutamist spordiajakirjanduse aadressil on seega tuvastatud ning selle mõjud on võinud kanduda ka akadeemilisse sektorisse, kuigi nagu peatüki sissejuhatuses mainitud, on tegemist pigem rahvusvahelise, mitte Eesti probleemiga.

Peamine kriitika spordiajakirjanduse osas on keskendunud spordivaldkonna üldise kommertsialiseerumise ümber. Levinud on tunnetus, et spordiajakirjandus „keskendub liigselt narratiivile, segab piire uudiste ning reklaami vahel ning aktsepteerib turunduskampaaniaid“ (Oates, Pauly, 2007). Olukorra teeb veel problemaatiliseks asjaolu, et needsamad kommertskaalutlused on muutunud ka meediamajadele oluliseks, mistõttu spordi kajastamise tähtsus on meediamajade jaoks selgelt tõusnud (Zion et al, 2011). Spordiajakirjanduse juures on tuvastatavad ka alternatiivse rohujuurte tasemel tekkiva ajakirjanduse ilmingud. Redhead (2010) on uurinud „madalspordiajakirjanduse“ fenomeni, millega seoses endised jalgpallihuligaanid kirjutavad oma mälestustest, pakkudes lisaks ka staadionitel ning

nende lähedal toimunud kakkuseid kajastavad „alternatiivseid matšikajastusi“. Spordi järgijad tegelevad ka omalaadi kodanikuajakirjandusega, tootes sisu blogosfääri kaudu, mis imiteerib ajakirjanduslikku vormi kuid lisab sellele tugevalt sotsiaalse elemendi (McCarthy, 2012). See võib olla reaktsioon eelnevalt mainitud ajakirjandusliku autonoomia vähenemisele ning spordiajakirjanduse väidetavale kommertsialiseerumisele.

Üks tihtilugu spordiajakirjanduses esinev nähtus on naiste alaesindatus nii ajakirjanike endi kui ka kajastatavate hulgas. Naissportlaste edukus tihti ei tõlgendu suurenevaks meediakajastuseks (Caple et al, 2011). Schmidt (2018; 2016) on leidnud, et spordis valitsev maskuliinne hegemoonia mitte ainult ei pisenda naiste rolli spordis nii nagu seda ajakirjandus kajastab, vaid ka takistab naistel läbi löömas spordiajakirjanduses endas. Taoline stereotüüpiseeriv lähtehoiak on ajakirjanduses pigem levinud, eriti juba väiksemate meediaväljaannete hulgas (Schmidt, 2015) kuigi samas on leitud, et pigem kipuvad stereotüüpe ajakirjanduslikusse loomesse põimima peamiselt just tabloidid (Laine, 2016). Naissportlaste seksualiseerimine vähendab omakorda spordi sisulist kajastust (Keeble, 2009: 208). Peab tõdema, et naiste sport on ajakirjanduses vähe esindatud ning olemasolev kajastus mõneti ebaadekvaatne.

1.1.2. Jalgpalliajakirjanduse eripärast

Jalgpalliajakirjandus on oma olemuselt spordiajakirjanduse alavorm, mis tegeleb vaid jalgpalli kajastamisega. Nagu enne mainitud, on jalgpallialaste klubivahetusuudiste alaliik põhimõtteliselt uurimata. Jalgpalliajakirjandust ning selle kvaliteeti on küll uuritud, kuid vähe. Lisaks mõnele töös kasutatud välismaisele allikale on Tartu Ülikoolis varasemalt antud teemaga haakuvalt kaitstud siiski üks lõputöö. Martin Šmutov (2007) on oma bakalaureusetöös uurinud Eesti jalgpallimeedia tarbijate hinnanguid jalgpalliajakirjanduse kvaliteedile, kuid kuna see keskendub vaid Eesti väljaannetele ning autoritele, ei ole sellest väga palju siinkohal kasu. Küll on, nagu selle peatüki sissejuhatuses mainitud, Tartu Ülikoolis uuritud aga spordiajakirjandust laiemalt ning mõnes töös on tehtud tähelepanekuid ka jalgpalli kajastuse osas. Juhan Rootsma (2011) bakalaureusetöös on uuritud ETV spordiuudiste sisu ja vormi, tuues jalgpalli temal esile spordiala suure kajastuse

võrreldes paljude teiste aladega. Kristel Laurson (2011) on uurinud oma bakalaureusetöös Eesti ajakirjanike sotsiaalmeediakajastust, märkides ära ka tuntud spordiajakirjaniku Ott Järvela „Jalgpallipunkri“ - tema Facebooki lehekülge, kus saab vahetult uudiseid ning arvamust avalikustada kui ka auditooriumiga suhelda. Madle Timmi (2016) bakalaureusetöö uurib Eesti ajakirjanike ning sportlaste/treenerite omavahelisi suhteid ning kuigi konkreetselt jalgpalli kajastamist selles töös muudest spordialadest ei eristata, toob autor intervjuude baasil esile suuremat nõudlust meedia vastutustundlikkuse osas. Muud spordiajakirjandust puudutavad tööd milles on kasvõi möödaminnes jalgpalliajakirjandust mainitud, on Laura Kalami 2015. aasta, Tanel Rungi 2017. aasta, Virgo Siili 2017. aasta ning Johanna Vahuri 2012. aasta bakalaureusetööd. Mainimist väärrib ka Sten Teppani (2015) magistr töö, milles on mainitud jalgpalli kajastamise mahu tarvilikkust (või õigemini selle puudumist) ning selle jaoks rahastuse leidmise küsitavust. Väljaspool sotsiaalteaduskonda on Merju Lomp (2015) oma bakalaureusetöös uurinud ka jalgpalliajakirjanduses leiduvate metafooride ning fraseologismide esinemist, tuues esile Eesti jalgpalliajakirjanduse vähese vägivallaga seotud metafooride kasutamist.

Jalgpalli kui meeskonnaspordi (ehk siis grupiviisilise tegevuse) kajastamisega kaasnevad veel tugevamad rahvuslikult raamistatud diskursused, mille tähtsust inimeste mõttemaailma kujutamisel ja kujundamisel ei saa alahinnata. Jalgpalli kajastus meedias võib olla põimunud internatsionalismi ning rahvusluse mõistetega (Mehler, 2008), etnilis-religioosse konfliktiga (Reid, 2008; Carmeli, Grossman, 2000), iseseisvuspüüdlustega (Pujol, Yuba, 2014) ja demokraatliku vastupanuga (Couto, 2014). Mõnes kontekstis on patriotism ajakirjanikule isegi piisava tähtsusega, et mitte kinni pidada läänelikust ajakirjanduseetikast (Al-Najjar, 2011). Jalgpall ning sport üldisemalt, vaadatuna läbi meediakajastuse, võib olla alus kollektiivsele mälule (Hollanda, 2014; Serazio, 2010). Samas on ka väidetud, et jalgpalli roll rahvuslikule alusele ehitatud diskursuse fokaalpunktina on langemas. (Helal, Soares, 2014; Berry 2004) Siiski on väide jalgpalliajakirjanduse tähtsuse osas sotsiaalsel tasemel pigem vettpidav.

Sellega seoses on jalgpalliajakirjanduses levinud kirjanduslik žargoon, mis väljendub klišeedes ning stampväljendites. Jalgpallimatši võib raamistada rahvusliku konflikti kontekstis, kuid konflikti ning sõjardliku sõnavara kasutamine on ka üldisemalt levinud. Cox et al (2015) on leidnud, et sõjaga seonduvad diskursused on eriti

levinud kontekstis, kus on võimalik vastandada üht kultuuri teisele. Kuigi sel juhul vihjatakse ajaloosündmustele, mida lahutab ajakirjanikust mitu põlvkonda, on otseloomulikult sõja mõju veelgi tugevam käivate konfliktide kontekstis (Carmeli, Grossman, 2000; Mehler, 2008). Tasub muidugi meeles pidada ka eelnevalt esile toodud Lompi (2015) bakalaureusetööd, mis Eesti kontekstis sõja ning vägivallaga seonduvad diskursust niivõrd väga ei leidnud. Jalgpalliklubid ning -staadionid pakuvad reaalse konflikti käigus inimestele topofiilse sümboolse ankru (Mills, 2016), millest ka laiem diskursus ei saa mõjutamata jääda.

Eelmises peatükis sai mainitud spordiajakirjanduse kommertsialiseerumise probleemi ning see esineb kindlasti ka jalgpallimaailmas. Raha voolamise eest jalgpallimaailma on aga suuresti vastutavad meediamajad ise, olles tehnoloogia arengu kaudu (peamiselt televisiooniülekanne laialdase leviku tõttu) võimaldanud jalgpalliklubidel muutuda sponsoritele üha ahvatlevamaks. (Dobson, Goddard, 2004: 424) Seega on jalgpalliajakirjandus ise tugevalt põimunud jalgpalliklubide rahavoolu külge. Samas ei ole tegelikult selgust selle osas, mis moodustab hea spordiajakirjanduse kui sellise (Weedon et al, 2018). Ajakirjanikud ise ei ole alati rikkuma oma suhteid peamiste allikatega ning sellest tulenevalt on nende valmidus mängima valvekoera rolli pigem väike (Sugden, Tomlinson, 2007). Jalgpalliklubide kommunikatsioonijuhid on samal ajal veelgi vähem seotud klassikalise trükimeedia poolt pakutavate kanalitega, mistõttu nende autonoomsus on vähenenud. (Grimmer, Kian, 2013; Olabe Sanchez, 2013) Jalgpalliorganisatsioonid nagu FIFA pigem pärsivad nii ajakirjanduslikku kui akadeemilist uurimist nende tegevuse osas (Sugden, Tomlinson, 1999). Need tähelepanekud on kooskõlas Chomsky ja Hermani (2002, lk 22-23) väidetega rikaste allikate ekspluaatiivse loomuse osas.

Kodanikuajakirjandus on oma kasvu tõttu kindlasti tugev konkurent traditsioonilistele meediamajadele ning jalgpalliajakirjandusele - maailma enimkülastatud jalgpalliuudiseid publitseeriv leht 90min.com (Best Soccer..., 2019) on ülesse ehitatud vabatahtlike kaasautorite tööle, kes on valmis tasuta sisu looma (Ackerman, 2013). Puudulik sisu on samuti probleem. Nagu spordiajakirjanduse peatükis sai mainitud, on naiste sport tihtilugu alaesindatud. Rootsma (2011) eelmainitud bakalaureusetöö toob esile naiste jalgpalli puuduliku esindatuse ETV spordiuudistes. Nendel põhjustel on jalgpalliajakirjanikele surve tõenäoliselt veelgi suurenemas.

1.1.3. Klubivahetusuudised

Iga professionaalne jalgpalliklubi koosneb mängijatest, kes on lepinguga tema külge seotud. Mängijate liikumine klubide vahel oleneb tihti sellest, kui palju on nõus üks klubi teisele mängija lepingu üle ostmise tarbeks maksuma. Mängijate registreerimisperiod - aeg, mille jooksul FIFA reeglite kohaselt võib mängija ühest klubist teisse minna - langeb tavaliselt suve ning jaanuarikuu peale, kuigi esineb ka erinevusi liigati. FIFA on ise määranud ühe perioodi toimuma enne hooaja algust ning teise lühema perioodi aset võtma keset hooaega. (Regulations..., 2018) Lühidalt - registreerimisperiod, tuntud ka kui üleminekuaken, võtab suurtemates Euroopa liigades aset keskmiselt umbes 3-4 kuud aastas. Kuigi klubid võivad omavahel kokkuleppele saada ka väljaspool seda ettemääratud aega, langeb peamine mängijate klubivahetusi kajastav uudistevoog sellele ajale. Klubivahetusuudised ongi seega neid mängijate vahetusi peegeldavad uudised, olgu nad vahetust ennetavad, käimasolevaid vahetusi raporteerivad või juba teoks saanud vahetusi lahkavad.

Eelmainitud mängijate vahetuse süsteem on saanud aga kriitika osaliseks nii mängijate, treenerite kui jalgpalliliigade administratiivüksuste poolt (BBCSport, 2011; BBCSport, 2015; McKenna, 2014). Käesoleva töö raames on aga tähtsam tõdemus, et ka jalgpalliajakirjanikud on kirjutanud üleminekuakna osas kriitilisi artikleid, kusjuures läbiv etteheide on sellega kaasnevate ajakirjanduslike praktikate kritiseerimine, tuues tihti esile meedia poolset ülepaisutatust ning sisutühjust (Campbell, 2015; Eccleshare, 2018). Lisaks on jalgpalliajakirjandusele omane üldine kriitiline hoiak suuri rahasummasid hõlmavate klubivahetuste osas¹. Lopes Frias (2018) on väitnud, et nende otsuste tegijatel on roll sotsiaalsete normide määramisel ning üldiselt teadvustavad nad endale seda halvasti. Kritiseeritud on ka mängijaid, kes teevad klubivahetusi liigadesse või klubidesse, mida seostatakse ebamoraalse käitumise või mittedemokraatlike režiimidega². Seega võiks usaldusväärse poole pürgiv spordiajakirjandus sellele just rohkem tähelepanu pöörata. Teisalt on seda aga

¹ Jalgpalli järgijatele on kindlasti juba viimasest paarist aastast tuttavad Neymari ning Paul Pogba suuri summasid hõlmanud juhtumid. Pogba ise on seda fenomeni ka adresseerinud, pidades seda jalgpallile omaseks (Holyman, 2018).

² Siinkohal on üheks heaks näiteks jalgpalluri Xavi Hernandese üleminek Katari klubisse Al Sadd-i - otsus, mis on kriitika osaliseks saanud (Voakes, 2015)..

raske teha ilma klubivahetusuudiseid ning rahavoolu üldiselt kommenteerivate esmaste allikateta. Need allikad aga ei ole alati alid oma nime all esile tulema ning hea põhjusega: ühe suurima jalgpalliajakirjandusliku paljastuse eest vastutavat vihjeandja/lekitaja Rui Pintot võib Portugalis tema tegude pärast ees oodata kriminaalsüüdistus (Buschmann, Winterbach, Wulzinger, 2019).

Kui „infokultuuri oluliseks parameetrik on saanud sõnumite vahetu levik ning auditooriumini jõudmise kiirus, [mistõttu] on info mõtestamine ja selle usaldusväärsuse kontrollimine üha raskem ning ressursimahukas“ (Madisson, Ventsel, 2017), siis tekib õigustatud küsimus - kuivõrd usaldusväärseks saab üldse uudiseid pidada? Juba valeuudistest endist rääkimine ilma seda korralikult konteksti paigutamata võib kahjustada uudismeedia usaldusväärsust (van Duyn, Collier, 2019). Klubivahetusuudiste puhul on nende usaldusväärsuses kahtlemine juba spordikommentaatorite jaoks tavaline (Bright, Subedar, 2017). Seega kui taoline nõiaring on klubivahetusuudiste puhul juba avatud, kas on lootust seda sulgeda? Mida mõtleb ajakirjanik, kelle käe all valmib uudis, mille ebatõesust ta teab ning milles ta auditoorium kahtleb? Kuidas on tal võimalik sellises kontekstis säilitada professionaalne enesekindlus ning tõsiseltvõetavus?

Lippmann (1922: 220-221) on väitnud, et tõde ja uudis ei ole kattuvad mõisted ning ajakirjandus halval päeval vaid meetod „sotsiaalse kaose oma tarbeks ära kasutamiseks“. Need väited omavad klubivahetusuudistes tugevat kõlapinda. Klubivahetusuudised on tihti spekulatiivsed ning tulevikku ennustavad. Vaba-kaudne tsiteerimine (*free-indirect quotation*) - tsiteerimise meetod, mille käigus ajakirjanik ilma otseselt allikat tsiteerimata toob „oma kõikvõimsast perspektiivist esile allika seesmised mõtted ning diskreetse mõttemaailma“, mis omakorda paneb vastutuse tõesuse osas tugevalt ajakirjaniku õlgadele (Harry, 2014) - on vähemalt tunnetuslikult hinnates pigem levinud. Kannibaliseerimine kui „materjali võtmine teistest uudisteallikatest ilma algallikale viitamata või seda puudutava lisainfota“ (Phillips, 2010) on samuti tihti esinev nähtus. Viivitamatuse (kiirelt info publitseerimine ilma pikema verifitseerimiseta) rakendamise lai levik tänapäeva ajakirjanduses (Karlsson, 2011) omab samuti kindlasti tugevat mõju klubivahetusuudiste kvaliteedi osas. Ajakirjanikud ise on aga pigem motiveeritud fakte kontrollima siis, kui seda presenteerida ajakirjandusliku kvaliteedi märgina ning professionaalsete ideaalide manifestatsioonina. Lugejaskonna vastav nõudmine

on aga pigem teisejärguline motivaator. (Graves et al, 2016) Kiire pilguheit fänniblogidele reedab, et paljud jalgpallifännid ei võta klubivahetusuudiseid väga tõsiselt - tõesuse ning kehva tsiteerimispraktika tõttu on klubivahetusuudiste tunnetuslik usaldusväärsus pigem kehv. Seega on klubivahetust raporteeriv ajakirjanik probleemi ees: millised peaksid olema ta tegevused usaldusväärset klubivahetusuudist kirjutades?

1.2. Ajakirjanduslik usaldusväärsus

Ajakirjandusliku usaldusvääruse tagab pühendumine tõe, tõestuspõhisus ja objektiivsus ning ajakirjanikud töötavad tavaliselt ka nende nimel (Singer, 2007; Karlsson, 2010). O'Sullivan (2012: 40) on sidunud tõe rääkimise usaldusvääruspüüdlusega. Plaisance (2007), vaadates ajakirjanduslikke väärtuseid kantilikult filosoofilisest vaatepunktist, väidab, et „tõde on tähtis, kuna selle austamise läbi täidame oma kohustust kõikide oma kommunikatsioonipartnerite ratsionaalse tegevusvõime ning vaba tahte austamise osas“. Tõe esitamine on muidugi keeruline ning ajakirjanikud ei saagi esitada mingit suuremat, grandioosset tõe, vaid professionaalset teadmist (Schudson, Anderson, 2008: 99). Pühendumine tõe taolise professionaalse teadmise läbi peaks seega usaldusväärsete klubivahetusuudiste puhul tähtis olema. Jagatud professionaalsed oskused ning ka ajakirjanduslikud normid (mille alla käib ning on tähtsal kohal ka tõe esitamine) moodustavad aluse, mille põhjal ajakirjandust määratleda (Hanitzsch, 2007). Seega peaks ajakirjanik, kes tahab end pidada usaldusväärseks klubivahetusuudiste raporteerijaks, pidama tähtsaks oma professionaalset teadmist. Sellega seoses on tõe ning tõe esitamine peamine ajakirjanduslik alusväärtus, millest peaksid tulenema edasised praktikad ning mõttekäigud.

Ajakirjandusvaldkonnas ning seda uurivas akadeemias on varem arutletud ajakirjaniku identiteedi määratlemise üle. Miski peab siinkohal klubivahetusuudiseid edasi andvat ajakirjanikku määratlema. Üks viis ajakirjanikku defineerida on rõhuda ta tegevustele ning sellele, kas need alluvad mingitele standarditele (Dean, i.a) kuid see lähenemine on kriitika alla sattunud, kuna tehnoloogia ning sotsiaalse arenguga kaasnevate uute väljakutsete valguses nähakse neid standardeid ning vaikimisi

kujunenud arusaamu pidevalt vananemas (Deuze, 2005; Leslie, 2009; Phillips, 2010). Sellised standardid on, ajas muutuvatest detailidest hoolimata, siiski seoses eetika mõistega; tõepoolest, eetilist käitumist on otseselt seotud „ajakirjaniku“ tiitli omistamisega (Oates, Pauly, 2007).

Ward (2015b: 26) on ajakirjandusvaldkonna uurimisel sõnastanud eetika kui „inimtegevus käitumist reguleerivate normide ehitamisel, kritiseerimisel ning täide viimisel vastusena globaalses maailmas koos elamise väljakutsetele“. Võttes selles definitsioonis fookuse alla fraasi „käitumist reguleerivad normid“, võib öelda, et ajakirjanikud on nendega tegelenud küll - Eestis on ajakirjanike tarbeks loodud Eesti Ajalehtede Liidu poolt Eesti ajakirjanduseetika koodeks (EALL, 1998), Ameerika Ühendriikides on aga sarnasteks näideteks SPJ loodud eetikakoodeks (Society of Professional Journalists, 2014) ning RTDNA poolt loodud eetikakoodeks (Radio Television..., 2015). Sellest tulenevalt võib väita, et ajakirjanikud on üritanud käitumist reguleerida, teisisõnu - kehtestada eetikanorme. See tung on Feenstra (2014) sõnul tulenenud soovist parandada olukorda, kus meedia on ajapikku kaotanud tõsiseltvõetavust. Seega on tõe väärtustamine, professionaalne identiteet kui ka eetiliste normide kehtestamine tihti omavahel seoses ning klubivahetusuudiseid edasi andev ajakirjanik peaks neid kõiki tähtsustama.

1.2.1. Objektiivsus

Üks ülimõjukas ajakirjanduse toimimise alus vastavalt ühiskondlikule kokkuleppele ajakirjanduse funktsiooni osas on olnud objektiivsus. Ajakirjanik, kes peab tähtsaks tõesust võib sellest tulenevalt tähtsaks pidada ka objektiivsust. Ward (2015b: 50) käsitleb objektiivsust kui „eetilist kontseptsiooni“, mis on olnud „hea juurdluse, sobiva professionaalse käitumise ning ausate institutsionaalsete otsuste ideaal ning põhimõte“. Deuze (2005) on kommenteerinud kalduvust pidada objektiivsust „professionaalsete ajakirjanike enesekuvandi põhielemendiks“. Mindich (1998: 1) on nimetanud objektiivsust „ameerika ajakirjanduse [...] ülimaks jumaluseks“. Objektiivsus, kui rakendada ta „Eesti keele seletavas sõnaraamatus“ esinevaid kõnekeelsemaid vasteid „erapooletus“ ja „neutraalsus“ (Eesti keele...), võiks

tõenäoliselt tunduda ka mõistliku ajakirjandusliku ideaalina suvalisele inimesele tänavalt.

Ward (2015b: 60) on esile toonud kuus objektiivsusele vastavat standardit: „faktipõhisus“, „õiglus“, „eelarvamuste puudumine“, „iseseisvus“, „tõlgenduslikkuse puudumine“ ning „neutraalsus ja eemaldumine“. Deuze (2005) on objektiivsusest rääkides toonud esile omadusi nagu „õiglus“, „professionaalne vahemaa“, „eemaldumine“ ja „erapooletus“. Üldiselt on aga objektiivsuse mõiste üpris laialivalgub, mida on kirjeldatud kui „kõikehõlmavat terminit, mille [...] koostisosadeks on lai kogus mõisteid“ (Hellmueller et al, 2013). Veelgi enam, objektiivsuse mõiste ning sellest tulenevad praktikad erinevad ka kultuuriti (Donsbach, Klett, 1993). Selles valguses pole üldse üllatav, et taoline üldine mõiste niivõrd laialt levinud on. Ward (2010: 55) toob esile, et eetikakoodeksites esineb objektiivsuse põhimõtte tihti; tõepoolest, Eesti ajakirjanduseetika koodeksis esinevad märksõnad „tõesus“, „sõltumatus“, „faktiline“ ning viited neutraalsusele (EALL, 1998).

1.2.2. Läbipaistvus

Uueks populaarseks objektiivsust täiendavaks (ning mõnes diskursuses ka konkureerivaks) ideaaliks tekkinud läbipaistvuse (ingl k *transparency*) mõte. Klassikalistele ajakirjanduslikele normidele, eriti sellega tihti kaasnevale objektiivsuse ideaalile on suureks probleemiks saanud digitaalse meedia areng (Ward, 2015b: 364; Weinberger, 2009; Siapera, Veglis, 2012: 3; Karlsson, 2010). Probleeme tekitab ka kahanev eristus professionaalse ning amatöörajakirjanduse vahel (Ward, 2015a: 101) ning nagu enne märgitud, on eetilised normid ajakirjaniku enesemääratluse kui professionaalse „tiitli“ suur osa. Objektiivsuse ideaali asendajaks läbipaistvuse aktsepteerimine oleks esimese hegemoonilise positsiooni tõttu ülisuur muutus ajakirjandusliku praktika normatiivses aluses (Craft, Vos, 2017). Seega Wardil (2015b: 369) on täiesti õigus pidada toimuvat muutust „revolutsiooniliseks“ ning „radikaalseks“, kuigi nii temal kui teistel on hoiatussõnu liiga kõikehõlmava läbipaistvuse mõiste omaks võtmise vastu (Smith, 2014). Ning

nagu Plaisance (2007) tõdeb, on läbipaistvus mõistena muutunud mõningates ringkondades pelgalt moodseks sõnakõlksuks.

Craft ja Vos (2017) on toonud esile Kovachi ja Rosenstieli 2001. aasta raamatus „The Elements of Journalism: What Newspeople should know and the Public Should Expect.“ figureeriva „läbipaistvuse reegli“ kui väga mõjuka käsitluse, mille kohaselt on läbipaistvus uudiste kirjutamise protsessi avamine viisil, mis selgitab ta loomise ning tulemi tagamaid. See aga ei sobi „ajakirjanduskultuuri, mis hõlmab suletud toimetuse koosolekuid, salajasi briefinguid, allikalähedust ning „uudisetunnetuse“ tarvilikkuse müüti“ (O’Sullivan, 2012: 48); näiteks Deuze (2005) on sõnastanud läbipaistvust kui „võimalus väljaspool uudistetoimetust paiknevatel inimestel vaadelda, kontrollida, kritiseerida ning isegi sekkuda ajakirjanduslikku protsessi“. Feenstra (2014) väidab, et siinpuhul on suur roll mängida kodanikel, kelle osavõtlikkus on eeltingimus tõhusaks meediaalaseks eneseregulatsiooniks. Teisisõnu - läbipaistvuse mõiste kasulik rakendamine eeldab ka panust väljastpoolt meediamaju. Lisaks sellele ei ole läbipaistvuse kasulikkus seotud vaid ajakirjandusliku usaldusväärusega või enesemääratlusega. Kui Souder (2010) on massimeedia eetikat uurides väitnud, et usaldusväärne finantsmeedia on üks tingimus ka tervele ja elujõulisele finantsturule, siis saab kindlasti seda väidet kohandada ka jalgpallimaailmale. Usaldusväärne jalgpalli kajastav ajakirjandus loob tingimused, kus jalgpallimajandus saab üldse viljeleda; ebausaldusväärne jalgpallimeedia aga kaitseks vaid väheste gruppide huve (näiteks klubid või mängijate agendid), tekitades jalgpallimaailma rohkem ebavõrdsust ning sellest tulenevalt spordiala mandumist³.

Domingo ja Heikkilä (2012) on sidunud läbipaistvuse mõiste vastutuse omaga. Nad defineerivad ajakirjanduslikku vastutust praktikate läbi, mis moodustavad vastutuse pidevalt kestva protsessi. Ajaliselt jaotades saavad need praktikad aset võtta seega 1) enne publikatsiooni, 2) publikatsiooni käigus ning 3) peale publikatsiooni. Neid sõnastatakse omaette ümber kui 1) tegutseja läbipaistvus, 2) tootmise läbipaistvus ning 3) reageerimisvõimekus. (Domingo, Heikkilä, 2012) Seega on võimalik läbipaistvust jaotada konkreetseteks reaalselt kasutatavateks praktikateks.

Neid kolme kategooriat lahkavad Domingo ja Heikkilä (2012) omakorda järgmiselt:

³ Varanduslikku ebavõrdsust jalgpallis on tugevalt kritiseeritud, vt näiteks Hutton (2015) ja Yashiv (2011).

- Tegutseja läbipaistvusega kaasnevad praktikad:
 - ajakirjanike profiilid;
 - avaldatud eesmärgid;
 - avaldatud eetikakoodeksid;
 - uudispoliitika dokument, meediamaja sisene eetikakoodeks;
 - avalikustatud ettevõtte omanikusuhe.
- Produktsiooni läbipaistvusega kaasnevad praktikad:
 - lingid algallikateni;
 - uudisteruumi blogi;
 - kaasav uudiste tootamine;
 - kodanikuajakirjandus, mida initsieerib uudismeedia.
- Reageerimisvõimekusega kaasnevad praktikad
 - kommentaarium;
 - parandusnupukesed;
 - kasutajatele läbi sotsiaalmeedia vastamine. (Domingo, Heikkilä, 2012)

Karlsson (2010) on ise läbipaistvusrituaalide rakendamist uurides tõdenud, et empiirilisi uuringuid on varem antud teema osas vähe tehtud. Ta jaotab eelnevate uuringute põhjal läbipaistvuspraktikaid kahte peamisesse kategooriasse: avalikustav läbipaistvus ning osavõtlik läbipaistvus, kusjuures viimane on võimalik tänu digitaalmeedia uutele omadustele. Uurides New York Timesi, The Guardiani ning Dagens Nyheteri *online*-portaalide näidetel ajakirjanike läbipaistvuspraktikate kasutamist, defineerib ta järgmised praktikad:

- ajatemplid;
- muudatuste esile toomine ning nende selgitamine;
- välja viivad lingid;
- originaaldokumendid;
- vastutava isiku e-maili esile toomine;
- kommentaarium;
- väline kommentaarium;
- jututuba;
- küsitlus;

- täismahuline lugejapoolne kontributsioon;
- lugeja koostööle kutsumine eesmärgiga seda lõppartiklis kasutada;
- lugeja koostöö tulemuse avaldamine;
- parandusnupuke. (Karlsson, 2010)

Kuna mitmed väljatoodud praktikad/tehnikad vajavad meediaväljaande poolt energiat ja ressursse, siis on õigustatud küsimus nende kasu osas - näiteks meediamajade usaldusväarsuspüüdluste osas on leitud, et (üpris kulukad) korporatiivse sotsiaalse vastutuse põhimõttel põhineva kommunikatsioonipraktikad ei pruugi organisatsiooni usaldusväarsust üldsegi tõsta (Bachmann, Ingenhoff, 2017). Üldiselt organisatsioonide läbipaistvuspraktikaid uurides on Flyverbom (2016) leidnud, et digitaaltehnoloogia poolt võimaldatud ning sellega kaasnev läbipaistvuse rakendamine võib olla vaid selektiivne ning manipuleeriv. Motivatsioon igasugu läbipaistvuse rakendamise osas suuremates organisatsioonides on seega raske tulema ning on võimalik, et seda on ka raske põhjendada. Domingo ja Heikkilä (2012: 283-284) väidavad, et uudisetoimetused on üldiselt üpris resistentsed igasuguse välise kontrollimehhanismi vastu, mistõttu on sundiva/reguleeriva organi loomine pigem keeruline. Nad leiavad, et vastutusstrateegiad (ning neist tulenevaid läbipaistvuspraktikaid) rakendavad, kui üldse, erinevad meediamajad erinevalt - näiteks võrreldes Soomet ja Ameerika Ühendriike leiavad nad erinevusi kollektivismi ning individualismi skaalal, kuid ka USA siseselt on erinevusi tulenevalt mediaorganisatsiooni suuruselt ning positsioonist turul. (Domingo, Heikkilä, 2012: 283-284)

Lisaks võttes vaatluse alla osavõtliku läbipaistvuse ühe praktika - kommentaariumi - on Türgi meedia näitel kriitiliselt väidetud, et see on, tulenevalt toimetuse praktikast ning struktuursetest tingimustes, rohkem kasutuses „pehmetes“ uudistes (k.a spordiudistes), mistõttu ta „demokratiseeriv potentsiaal“ on üpris väike (Ürper, Çevikel, 2016). Siinkohal väärib eriti rõhutamist idee spordi kui „pehme ajakirjanduse“ väidetav eelistatus selle läbipaistvuspraktika kasutamisel, kuigi arvesse tuleb võtta ka Türgi eripärasid. Eripärad eksisteerivad otseloomulikult ka ajaleheti. Näiteks ühe 2007. aasta uuringu kohaselt leiti, et kõige rohkem läbipaistvust rakendavad lehed on The Guardian, The New York Times, BBC News ning veel mõned (Shepard, 2007). Samuti on vastutusmehhanisme uurides leitud, et spordiajakirjanduses kipub kommentaariumite sisu olema „genereeritud peamiselt

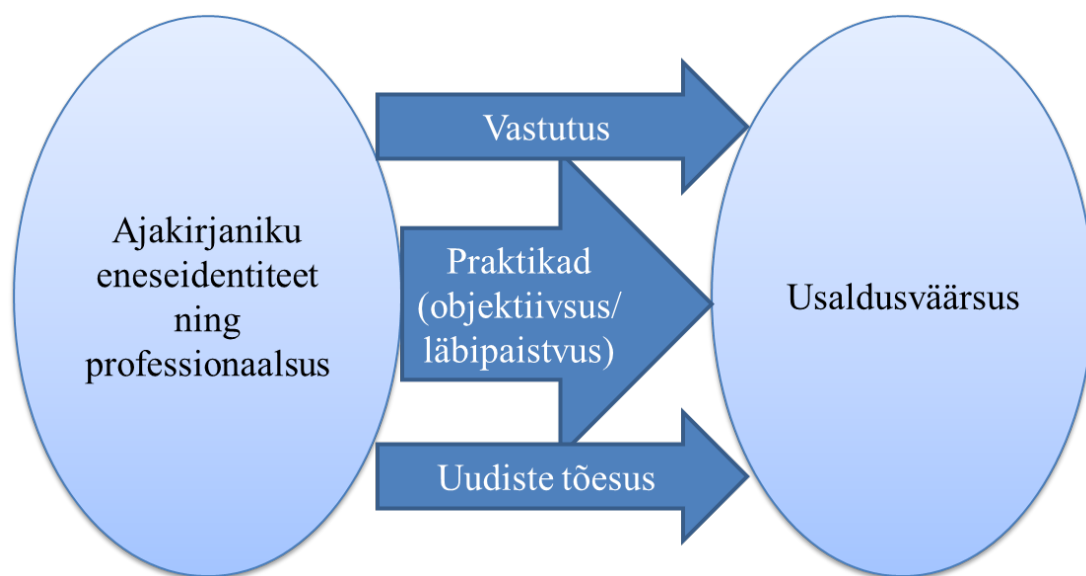
arvamuse, mitte sisu kriitika põhjal“ (Ramon-Vegas, Rojas-Torrijos, 2016). Ajakirjanike kättesaadavus, olgu ta läbi isiklike kontaktide või kommentaariumite, võib tekitada ka olukorra, mis pigem piirab nende autonoomiat (Nilsson, Örnebring, 2016). Seega läbipaistvuspraktikate kasu oleneb siiski ka nende kasutamise spetsiifikast.

Läbipaistvuse ümber eksisteerivat diskursust on uurinud Craft ja Vos (2017), kes on leidnud, et läbipaistvuse vastased keskenduvad peamiselt autonoomsusele ja iseseisvusele, mida läbipaistvus nende kohaselt ära peaks võtma; vastanduvad läbipaistvuse toetajad aga rõhutavad, et läbipaistvus on võimalus laiema üldsuse ees tõsiseltvõetavuse ning usalduse võitmiseks. Konflikti autonoomia ning läbipaistvuse vahel on märkinud ka Deuze (2005). McBride (2014) on esile toonud läbipaistvuse kasulikkust ajakirjaniku enesemääratluse ning usaldusvääruse kinnistamisel kui ka üldsuse laiema teenimise osas. Tegemist ei ole vaid akadeemia poolsele „ülalt alla“ suunatud mõiste omaks võtuga. Van der Wurff ja Schönbach (2011) on leidnud, et ajakirjanike ning ajakirjandusalaste arvamusedrite sõnul on läbipaistvus mitte ainult tähtis osa ajakirjanduslikust enesemääratlusest ning professionaalsusest, vaid ka üks viis tagada ajakirjanduslikku kvaliteeti. Ei eksisteeri aga täielikku konsensust - Smith (2014) näiteks väidab, et läbipaistvus pigem murendab ajakirjanduse usaldusväärust, kuna huvide konfliktide avalikustamine siiski jätab lõpuks auditooriumile pigem negatiivse kuvandi. Igal juhul on tegemist uue ning uurimist väärt muutusega ajakirjanduseetikas. Käesoleva töö jaoks määratlen vastavalt esile toodud kirjandusele läbipaistvust kui „ajakirjandusliku protsessi (muuhulgas info kogumise, töötlemise ning avaldamise kui ka muutmise) auditooriumile avamisele otseselt kaasa aitav tegevus“. Selle mõiste edasine sisu avaneb ka läbi kodeerimisjuhendi, mida arutan peatükis 2.3.

1.2.3. Vastutus ning otsustusprotsessid

Nagu eelpool mainitud, on seotud läbipaistvuse mõistet vastutuse (ingl k *accountability*) omaga. Kampf ja Daskas (2014) on vastutust muuhulgas määratlenud kui „meediaorganisatsioonide eeldatav kohustus pakkuda avalikkusele infot selle osas, mis läks mingi professionaalse väärtuse rikkumise käigus valesti“. Vastutuse

elementidena on toodud esile „teabe pakkumist läbipaistval viisil ning kodanike kaasamist“ (Rodriguez-Marinez et al, 2017). Eide (2014) seob vastutusmehhanismid samuti läbipaistvuse mõistega, lisades, et nende kasutamise sageduse tõus on seotud ajakirjanduse puuduliku usaldusvääruse enesekuvandi parandamisega. Singer (2007) peab läbipaistvust ning vastutuse andmist üldsuse ees põhimõtteliselt samaks mõisteks, kuigi rõhutab, et läbipaistvus on ajakirjanike jaoks pigem seotud seismise valvsusega. Vastutuse ning sellest tulenevate motivaatorite olemus on seega lähedalt seotud läbipaistvuse ideaaliga. Isiklik vastutus on aga pigem olnud 20. sajandi lõpuks seoses ajakirjanduse kasvu ning professionaliseerumisega hajumas (Hoyer, Lauk, 2003). Visualiseerin usaldusväärust tõstvad tegureid järgnevalt joonisel 1.



Joonis 1 (autori koostatud). Ajakirjaniku eneseidentiteet oleneb sellest, kui võrd palju järgib ta professionaalseid norme. Tema usaldusväärsus sõltub kolmest omavahel seotud tegurist, mis on neist normidest mõjutatud - tema uudiste tõesus, tema valmidus vastutada ning praktikad, mille läbi ta neid kahte üritab demonstreerida. Need praktikad võivad omakorda olla mõjutatud objektiivsuse ning läbipaistvuse mõistete poolt - näiteks objektiivsust väärtustava ajakirjaniku jaoks sõltub uudiste tõesus faktipõhisusest, läbipaistvust väärtustava ajakirjaniku puhul aga allikast. Mõlemad on siiski aja tõe esitamise strateegiad.

Ajakirjaniku otsustusprotsess on kõike eelnevat arvesse võttes uudiste kirjutamisel mitmekülgne. Kui aga enne digitaalmeedia levikut „olid ajakirjaniku ja auditooriumi rollid väga selged [...] kus ajakirjanik teostab tõe rääkimist ning auditoorium tunneb

vastavalt erinevaid usaldusastmeid“ (Karlsson, 2011), ei ole see enam niivõrd must-valgelt võimalik. Veelgi enam, see usaldusaste ei pruugi olla ajakirjanikule tõe rääkimisel niivõrd tähtis kui võiks arvata. Graves et al (2016) on leidnud, et ajakirjanikke pruugib pigem motiveerida faktikontrolli teostama selle tegevuse prestiižsusele ning professionaalsele idealismile rõhumine. Kindlasti aitaks sellele kaasa seose loomine (otseloomulikult vaid juhul, kui sel on alust) läbipaistvuspraktikate ning kvaliteetsema ajakirjanduse vahel, kuna see seostaks teabevoogude paljastamise kvaliteetse ajakirjanduse mõistega. Seega on täiesti võimalik ning õigustatud siduda läbipaistvuse mõistet juba ajakirjaniku otsustuprotsessides tõesuse ning usaldusväärsuse omadega.

1.4. Uurimisprobleem ja -küsimus

Uuritud teoreetilisele kirjandusele tuginedes on selge, et jalgpalliajakirjandus kannatab usaldusväärsusprobleemi käes ning seda mitte ainult laiema avalikkuse silmis, vaid ka kolleegide ja akadeemia nägemuses. Klubivahetusuudised on omakorda selles usaldusväärsuse mõõdupuus jalgpalliajakirjandusest ühe pügala võrra veel allpool. Kuna nii ajakirjanike hulgas kui akadeemias on mitmete inimeste poolt esile tõstatatud arvamus, et läbipaistvuse kui eetilise normi laiem rakendamine võib kaasa aidata ajakirjanduse tõsiseltvõetavuse ja usalduse tõstmisele, siis on uurimisprobleemina õigustatud küsimus - kui tulenevalt (muuhulgas) klubivahetusuudiste viivitamatusest, jalgpalliuudiste vähesest prestiižist võrreldes kõvade uudistega ning võimalikest kommertshuvidest on klubivahetusuudised tõesuspõhisusest väga kaugel, siis kas läbipaistvuse levik klubivahetusuudistes võiks valdkonna usaldusväärsust tõsta?

Faktipõhisus, õiglus, neutraalsus ning muud objektiivsusega seotud väärtused ja neist tulenevad praktikad pigem valdava osa klubivahetusuudiste puhul, mis üritavad üleminekut raporteerida enne selle ametlikku kinnitamist, kasuks ei tule. Läbipaistvuspraktikad pakuvad siinkohal alternatiivi usaldusväärse klubivahetusuudise koostamisel. Kui on võimalik läbipaistvuspraktikaid klubivahetusuudistes tuvastada, on võimalik ka teha järeldusi nende korrelatsiooni osas tõeste artiklitega ning seeläbi anda selgem hinnang antud uudiste kvaliteedi ning

usaldusväärse osas. Konkreetsete praktikate määratlemine oleks kooskõlas ka Inglismaa jalgpalliajakirjanikke ühendava *Football Writers' Association*-i põhikirja ajakirjanduslikku tegevust puudutavate eesmärkidega, nimelt põhikirja punkti 2 alla kuuluvad eesmärgid (ii) „Hoida alati üleval parimaid ajakirjanduslikke praktikaid“ ning (iv) „Pakkuda nõu parimate võimalike meediateenuste ning -praktikate osas ning töötada nende kasutamise nimel“ (Football Writers' Association, 2018). Seega tulenevalt uurimisprobleemist olen sõnastanud hüpoteesi ning uurimisküsimused järgmiselt:

Hüpotees: üleminekuaknaks tõseks osutuv klubivahetusuudises leidub tahes-tahtmata rohkem läbipaistvuspraktikaid.

Uurimisküsimused:

1. Kuivõrd rakendatakse klubivahetusuudistes läbipaistvuspraktikaid? (edaspidi: U1)
2. Kuivõrd tõene on üleminekuakna lõpuks verifitseeritav tavaline klubivahetusuudis? (edaspidi: U2)
3. Kas läbipaistvuspraktikaid rakendatakse rohkem tõseks osutunud klubivahetusuudistes? (edaspidi: U3)

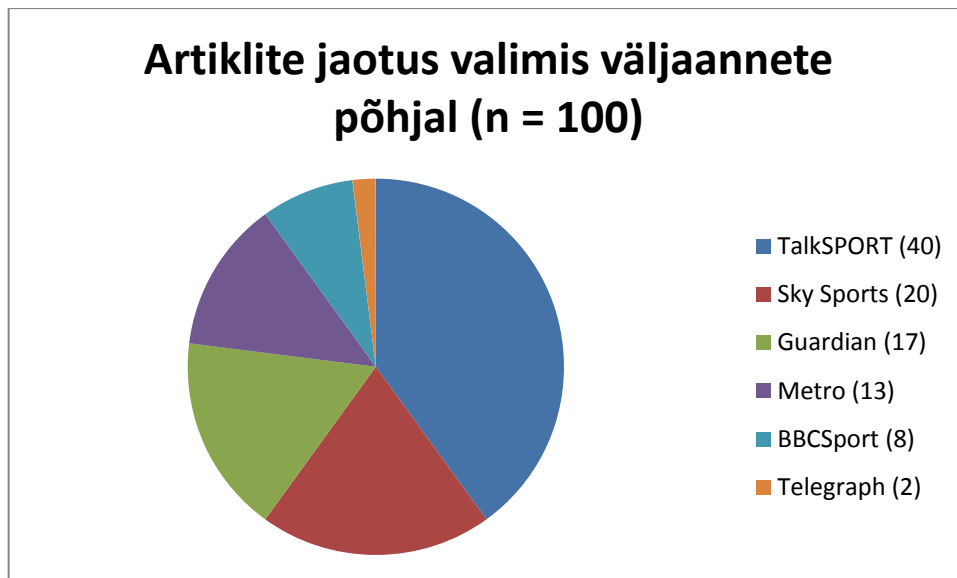
2. METOODIKA

2.1. Valim

Antud töö valimi koostamisel tuleb mees pidada mõningaid klubivahetusuudiste iseärasusi. Esmalt, kuigi klubivahetusuudiseid kirjutatakse aastaringselt, esineb neid reeglina rohkem eelmainitud üleminekuaknate ajal, kuna nende käigus tegeletakse reaalselt mängijate üleminekute ning registreerimisega, kusjuures kõige suurem aktiivsus (ning sellest tulenevalt kõige suurem surve ajakirjanikele) on enne üleminekuakna sulgemist. Teiseks, kuna suvise üleminekuperioodi ajal mängitakse klubijalgpalli vähe, sest suurem osa rahvuslikke liigasid Euroopas alustavad mängu juuli lõpus või augustikuus (European Football Statistics, i.a), siis hapukurgihoojal on klubivahetusuudised hea asendus mängude kajastamisele. Kolmandaks on klubivahetusuudiste leheküljed tihti ajas muutuvad (või neid lausa isegi kustutatakse) ning mõnikord on võimatu neile peale uudisteperioodi lõppu (tavaliselt on selleks üleminekuakna lõpp) ligi pääseda. Võttes lisaks arvesse ka eelmainitud probleeme klubivahetusuudiste usaldusväärse osas, on kõige paslikum valimit moodustades kitsendada vaadeldavad artiklid ühele ajaliselt piiritletud perioodile. Seega võtsin vaadeldavaks perioodiks 2019. aasta 21. jaanuar kuni 1. veebruar, mis on 12 päeva kuni talvise üleminekuperioodi lõpuni (k.a) vaadeldavas piirkonnas, ning 2018. aasta 1. august kuni 9. august, mis on kokku 10 päeva kuni suvise üleminekuperioodi lõpuni vaadeldavas piirkonnas. Kokku on seega vaatluse all 22 päeva klubivahetusuudiste kõige intensiivsemat perioodi.

Klubivahetusuudis sattus mu valimisse siis, kui tema pealkirjas *online*-portaali leheküljel oli sõnastatud uudise üleminekuid puudutav olemus. Tegemist on siis eelmainitud kuut väljaannet puudutava klubivahetusuudiste alase ajaliselt piiritletud kõikse valimiga. Kokku on artikleid valimis talveperioodil 188 ning suveperioodil 228 artiklit, seega kahe peale kokku 416 artiklit. Kuna see on pigem ebatarvilikult suur number, siis jagan selle hulgast välja juhuslikkuse põhimõttel 50 artiklit

suveperioodist ning 50 artiklit talveperioodist, st kokku 100 artiklit⁴. Nende artiklite jaotust saab näha joonisel 2.



Joonis 2 (autori koostatud) - 416-st kõigest valimis olnud artiklist 100 juhuvalimi põhjal valituks osutunud artikli jaotus väljaandja järgi.

Nagu joonis 2 peegeldab, siis järgmise otsusena pidin kitsendama valimi ühele konkreetsele piirkonnale. Valisin selleks Inglismaa, täpsemalt Inglismaa tippjalgpalliliiga EPL'i klubidega seotud mängijad (nii mängijad, kes sel hetkel ühes EPL'i klubis mängisid kui ka mängijad, kes EPL'i klubidega seoti). Põhjuseid oli selleks kaks - esmalt on EPL maailma väärtuslikuim jalgpalliliiga (Buraimo, Simmons, 2015), olles mitmeid miljardeid genereeriv äri (Rumbsy, 2016), mis peegeldab antud liiga populaarsust; teiseks on seda kajastav kodumaine ajakirjandus inglisekeelne ning seega minu keeleoskusega kooskõlas. Järgnevalt tegutsesin veel sihipärase valimi moodustamise põhimõttel ning valisin välja „sõltuvalt uurimiseesmärgist välja tüüpilised ja/või ideaalsed“ (Rämmer, 2014) vaadeldavad *online*-väljaanded. Nendeks on The Guardian, The Telegraph, BBCSports, Sky Sports, Metro, TalkSPORT. Põhjendan lühidalt ka valikute tegemist. Ühe osa minu otsustusprotsessist moodustas minu enda kogemus klubivahetusuudiste tarbimisel, kuid samas on ka tegemist tõepoolest laiemas lugejaskonnas kõlapinda omavate väljaannetega. The Guardiani *online*-portaali külastatavus 2018. aasta jalgpalli MM-i ajal ulatus mitmetesse kümnetesse miljonitesse (Get behind..., 2018). Metro suudab

⁴ Kasutatud on www.random.org nimekirja randomiseerimise funktsiooni.

üldiselt samuti kuus kogu portaali külastama meelitada umbes 15 miljonit unikaalset külastajat (Metro.co.uk..., i.a). Kolm üldise haardega ajakirjanduslikku väljaannet selles nimistust - Metro, The Guardian, The Telegraph - on yougov.co.uk andmetel Suurbritannias vastavalt populaarsuselt (täpsemini heakskiidu mahult) esimene, teine ning üheteistkümmes, kuigi nende tuntus on natukene madalam (The most popular..., i.a). BBCSports kaasamine tähendab, et esindatud on ka avalik-õiguslik kanal. Sky Sports, BBCSports ning TalkSPORT on omakorda EPL'i ametlikud partnerid (Partners, i.a).

Valimi artiklid, mis ilmusid suvisel üleminekuperioodil, on salvestatud autori poolt alles maikuus, seega neid pole võimalik ilmumisaegse artikliga võrrelda. Juhul, kui artikliteni ei ole võimalik enam portaali enda vahendite läbi jõuda, siis olen kasutanud Wayback Machine'i⁵ salvestatud versiooni. Valimi artiklid, mis ilmusid talvisel üleminekuperioodil, on salvestatud autori poolt nende ilmumispäeval, kodeerimise käigus vaatan üle nii salvestatud artikkel kui *online*-keskkonnas eksisteeriv artikkel. Artikli kustutamise (nagu näiteks artikli 81 puhul) või tundmatuseni muutumise korral kasutan minu poolt ilmumispäeval salvestatud artiklit, muul juhul kasutan kodeerimise käigus veel eksisteerivat versiooni, kuna selle läbi on võimalik tuvastada lisanduvaid läbipaistvuspraktikaid (nagu näiteks parandused/ajatemplid). Seetõttu on ka tähtis ära märkida, et kõik läbipaistvuspraktikad peavad esinema artiklis endas (st ilma kuskile edasi klõpsamata või mujalt informatsiooni leidmata).

Veel ühe märkusena toon esile, et valimist jäid välja n-ö klubivahetusuudiste blogid - elavad kajastused, mis mitmete *online*-keskkondade puhul klubivahetusuudiste koondajatena töötavad. Põhjus selleks on fakt, et tegemist on järgimiseks liiga kiiresti muutuva vormiga, kuna mitmed klubivahetusuudiste blogid kustutavad oma sisu teatud aja möödudes või siis seavad ülemlimiidi uudisnupukeste osas, mis uudisvoos lugejale nähtavad püsivad. Seega on neid tagantjärei peaaegu võimatu lugeda ja kontrollida. See oli ka põhjus, miks Sky Sportsi allikate kogus suveperioodil oli väiksem kui aktiivse vaatluse perioodil talvel.

⁵ Internetilehekülgi periooditi salvestav teenus, saadaval läbi lehe <http://web.archive.org/>

2.2. Meetod

Kasutan antud töös standardiseeritud kontentanalüüsi uurimisstrateegiat. Üheks kontekstiliseks analüüsiühikuks on klubivahetusuudise artikkel.

Kontentanalüüsi abil on võimalik tuvastada seda, kui palju mingi märk vaadeldavas valimis esineb. See meetod on väga kasulik numbrilise vastuse leidmisel. (Kalmus, 2015) Kuna U1 eeldab mingisuguse nähtuse sageduse kvantifitseerimist, on tegemist siinpuhul ideaalse uurimismeetodiga. Selle tarbeks viin kodeerimise läbi viisil, mis lubab hinnata läbipaistvuspraktikate esinemissagedust ühes artiklis. Põhjendan oma kodeerimisel tehtud otsuseid peatükis 2.3., kuna sellest oleneb otseselt otsitavate läbipaistvuspraktikate olemus ning sellest tulenevalt järeldus esinemissageduse kohta.

Vastata küsimusele U2 on juba lihtsam. Igale artiklile saab omistada keske(d) väite(d): näiteks „mängija Peeter Peetripoeg liitub klubiga JK Vutimansa“ ning koheselt seda kontrollida mängijate lepinguid ning üleminekuid indekseerival leheküljel transfermarkt.com. Sellest tulenevalt on võimalik määrata artikli tõesust üleminekuperioodi lõpuks vajadusel ka lihtsa binaarse väärtusega - 1 tähendab tõest, 0 tähendab ebatõest. Siinpuhul jäävad tõeseks ka väited, mis eksivad pisidetailidega, nagu näiteks ülemineku summa või lepingu pikkus, kuna need on pidevalt muutuvad ning mõnikord isegi mitte avalikustatud (ning seega kontrollimatud) omadused. Kui aga artiklis on mainitud üht või teist meeskonda, kes võivad mängija endale värvata, on tõesuse väärtuseks 1 jagatud meeskondade arvuga (näiteks kui Peeter Peetripoega väidetakse liituma kas JK Vutimansa või FC Pallipoistega ning lõpuks liitub ta JK Vutimansaga, on tõesuse väärtuseks 0,5). Kui artiklis on esitatud mitu erinevat väidet, siis läheb arvesse nende väidete tõesuste aritmeetiline keskmine. Kui artiklis on esitatud tingimuslik väide (X juhtub kui Y on juba juhtunud) siis esimese väite tõesuse puudumisel teist ei hinnata ja nii edasi. Tõepoolest, kõik artiklid ei kasuta kindlat kõneviisi, mistõttu neile keske väite omistamine on kerge liialdus, kuid selles ongi asja mõtte seoses U3-ga - vaadata, kas läbipaistvuspraktikad eksisteerivad taolistes ülimalt spekulatiivsetes artiklites või mitte. Küsimusele U3 saab vastata samuti lihtsalt, võrreldes tõeste artiklite keskmist läbipaistvuspraktikate arvu pooltõeste ja ebatõeste omadega.

2.3. Kodeerimisjuhendi selgitus

Kodeerimine kätkeb endas antud töös läbipaistvuspraktikate sõnastamist ning kategoriseerimist tuginedes läbi töötatud kirjandusele. Nagu varasemalt öeldud, on üheks analüüsiühikuks klubivahetusuudise artikkel. Jagan võimalikud läbipaistvuspraktikad analüüsikategoriateks ning iga kategooria juures põhjendan selle valikut. Kasutan kategooriate sõnastamisel Domingo ja Heikkilä (2012) ning Karlssoni (2010) töödes esitatud praktikaid eeskujuna (kuigi Karlsson nimetab neid tegevusi läbipaistvusrituaalideks, pean selle mõiste erinevust läbipaistvuspraktikatest minimaalseks). Kuna analüüsiühikuks on vaid üks konkreetne artikkel, siis jäävad eemale järgmised Domingo ja Heikkilä (2012) poolt esile toodud eetikakoodekse, eesmärgid ja omanikusuhet puudutavad tegutsejapoolsed läbipaistvuspraktikad, kuna ülimalt tõenäoliselt, kui nad üldse eksisteerivad, ei erine nad ühe väljaande puhul artiklist artiklisse (nt ajalehe *online*-lehel võib täiesti lõpus eksisteerida suurema meediaettevõtte tunnus, kuid siis ta ei oleks omane klubivahetusuudisele, vaid kõikidele uudistele/artiklitele, mis antud keskkonnas üleval oleksid). Kodeerimisel kasutan

Kategooria A: avalikustav läbipaistvuspraktika. Siia alla käivad kõik läbipaistvuspraktikad, mida kasutatakse teksti tootmisel ilma lugejaskonna panuseta.

A1: Ajakirjaniku ehk autori identiteet. Siinpuhul ei lähe arvesse näiteks päevatoimetaja info kuskil mujal lehel. Otsin konkreetselt vastava artikli eest vastutaja kohta käivat avaldatud informatsiooni, mis on kontekstipõhiselt ka selliselt mõistetav. See on tähtis alamkategooria, kuna võib arvata, et inimesed on vähem altid nende jaoks teadavalt ebatõese informatsiooni juurde oma nime panema.

A2: Allika avalikustamine. Kuigi jalgpallimaailmas on oma esmase allika avalikustamine klubivahetusuudise kirjutamisel potentsiaalselt väga hävitavate tagajärgedega (mitmed klubid kasutavad taolise info lekkimise või niisama avalikult konstateerimise puhul vastutava mängija osas distsiplinaarmeetmeid⁶), on

⁶ Näiteks on PSG jalgpalluri Adrian Rabiot taandamine reservmeeskonda peale oma soovi klubist lahkuda avalikustamist (Johnson, 2019).

ajakirjanikul siiski võimalus oma infot kellelegi omistada. Siia alla käib ka varasemale või hoopis teisele ajakirjanduslikule allikale viitamine, st kas on tegemist kannibaliseerimisega või mitte, kuid need juhtumeid eristan esmasele allikale viitamisest.

A3: Muudatuste esile toomine ja nende selgitamine. Kui artiklis on toimunud muudatus või uuendus, siis kas see on selgelt esile toodud või mitte.

A4: Ajatemplid: Kas artikkel annab selgelt teada, millal ta ilmunud on, või mitte. Ajatemplid aitavad lugejal orienteeruda selles, kas raporteeritav üleminek on ajakohane või mitte, mis on pigem vajalik lisainfo, kuna artiklis endis pahatihti ajaline kontekst puudub.

Kategooria B: kaasav läbipaistvuspraktika. Siia alla käivad kõik läbipaistvuspraktikad, mida kasutatakse lugejaskonna poolse panustamisel.

B1: Kommentaarium. Siia alla käivad kõik kohese ning teistele lugejatele avaliku kirjutatud uudiseaine kommenteerimise võimalused. Tegemist on väga vahetu viisiga lugejal sõnastada oma küsimused artikli moodustamise kohta või muude tema jaoks tähtsate teemat (loodetavasti) puudutavate asjade osas - mõnikord saab ta nende osas vastuse kas teiste lugejate poolt (mida võib pidada iseenesest kodanikuajakirjanduse vormiks) või autorilt endalt.

B2: Küsitlus. Küsitlus, olenevalt selle sisust, võib anda lugejale võimaluse avaldada arvamust nii kajastatava ülemineku kasu kui ka tõenäosuse osas. Viimane võib olla konstrueeritud kui tagasiside autorile tema ning tema allikate usaldusväärsuse osas, kuigi on otseloomulikult küsitav, et kas sellised küsitlused ka seda eesmärki täidavad.

B3: Kutse kaastöele või tagasisidele. Siin kategoorias figureerivad kõik eksplitsiitsed üleskutsed looma kaasa ajakirjanduslikus protsessis.

Toon esile mõned näited (joonised 3-5), et illustreerida otsustusprotsessi läbipaistvuspraktikate esile toomisel.

Crystal Palace

This article is more than 9 months old

A4: Vanuse esile toomine

Crystal Palace sign Cheikhou Kouyaté and close on Swansea's Jordan Ayew

- Kouyaté signs from West Ham on four-year-contract
- Jaïro Riedewald poised to join Swansea as part of Ayew deal

Ed Aarons

A1: Autori nimi

@ed_aarons

A1: Autori kontakt

Wed 1 Aug 2018 23:47 BST

First published on Wed 1 Aug 2018 16:58 BST

A4: Ajatempel

A3: Muutuse esile toomine




A4: Allika nimetamine


Crystal Palace have confirmed the signing of Cheikhou Kouyaté from West Ham and look poised to complete a move for Jordan Ayew as the manager, Roy Hodgson, steps up his recruitment drive for the new season.


Joonis 3 (kuvatõmmis koos autori märkustega) - Esile toodud läbipaistvuspraktikate kasutamine *The Guardiani* artiklis (valimis vastavalt S70).⁷ Et näha esmast publitseerimise aega, peab aga klõpsama ajatempli peale. Siiski läheb see antud loetlemisel arvesse, sest tegemist on artiklisisese infoga, mis ei vii kuskile teisele lehele - samal põhjusel ei saa siin lugeda autori Ed Aaronsi autorilehekülge tausta või pilti pakkuvaks (kuigi need seal lehel on), kuna tema nimele klõpsamine viib juba teisele netilehele. Kokku esineb siin artiklis kuus otsitavat läbipaistvuspraktikat.

⁷ Võrdluseks internetis kättesaadal lingil <https://www.theguardian.com/football/2018/aug/01/crystal-palace-cheikhou-kouyate-jordan-ayew>

Add comment 

1 Comment Sort by Oldest ↕






Dan Burcea

Good luck and success to Yerry Mina to Man United!

Like · Reply · 41w

 [Facebook Comments Plugin](#)

Joonis 4 (kuvatõmmis koos autori märkustega) - Esile toodud väljaandele Metro tüüpiline kommentaarium (valimis vastavalt S141).⁸ Kommentaariumi puhul ei ole läbipaistvuspraktikate loetlemisel tähtis see, kas tal päriselt ka kommentaare on. Väärrib mainimist, et antud artiklis tehtud väide osutus vääraks, kuid kommentaariumist selgub, et keegi võttis seda siiski tõe pähe, mis illustreerib hästi klubivahetusuudiste üldistava kõnepruugi reaalsel tõlgendust.

⁸ Võrdluseks internetis kättesaadaval lingil <https://metro.co.uk/2018/08/02/yerry-mina-practically-agrees-personal-terms-manchester-united-ahead-transfer-7791885/>

talkSPORT

< **ansfers** | Sport | Podcasts | Schedule | Predictor | Competition

All Football | Live on talkSPORT | **Transfers** | Premier League

SWEET CHERRIE Bournemouth transfer news: Brentford accept Cherries' £12m offer for Wales international Chris Mepham

Cherries manager Eddie Howe has been targeting the former Chelsea youth player for the past two transfer windows

TS **TRANSFER TO TOOLSTATION** VISIT TOOLSTATION

By talkSPORT Puudub autori nimi
 22nd January 2019, 12:00 pm Ajaliselt on esile toodud vaid esmane publitseerimine Kummagile väitele ei leitud artiklis viidet.

Bournemouth have had a £12 million offer for Wales international Chris Mepham accepted by Brentford.

Mepham 21 has been a long-term target for Cherries manager Eddie Howe, who has tried to sign him in each of the past two transfer windows.

Joonis 5 (kuvatõmmis koos autori märkustega) - Esile toodud väljaande Talksport väga väheseid läbipaistvuspraktikaid kasutav artikkel (valimis vastavalt T28).⁹ Artiklis esineb vaid üks otsitav läbipaistvuspraktika - ajatempel. Kõik väited on esitatud ilma allikat esile toomata (hüperlink Eddie Howe nime peal viib vaid tema „teemalehele“ kuhu on agregeeritud kõik temaga seonduvad uudised) ega isegi allikat nimetamata (kirjeldatakse vaid tegevust või kavatsust, joonis 3 juures esile toodud allika nimetamine aga viitas selgelt kommunikatiivsele tegevusele, kus klubi

⁹ Võrdluseks internetis kättesaadaval lingil <https://talksport.com/football/479317/bournemouth-transfer-news-brentford-12m-wales-chris-mepham/>

kinnitas („confirmed“) mingit infot). Autori nime mitte esile toomine aga ei ole TalkSPORTi kõikehõlmav praktika; väga mitmes nende artiklis oli autor selgelt esile toodud. Teisalt aga osutus antud uudis lõpuks tõeseks.

3. TULEMUSED

3.1. Läbipaistvuspraktikate kasutus üldiselt

Esmalt toon esile läbipaistvuspraktikate kasutamise osas saadud tulemused ja nendega kaasnevad tähelepanekud. Üldine kumulatiivne läbipaistvuspraktikate esinemine on esile toodud joonisel 6.



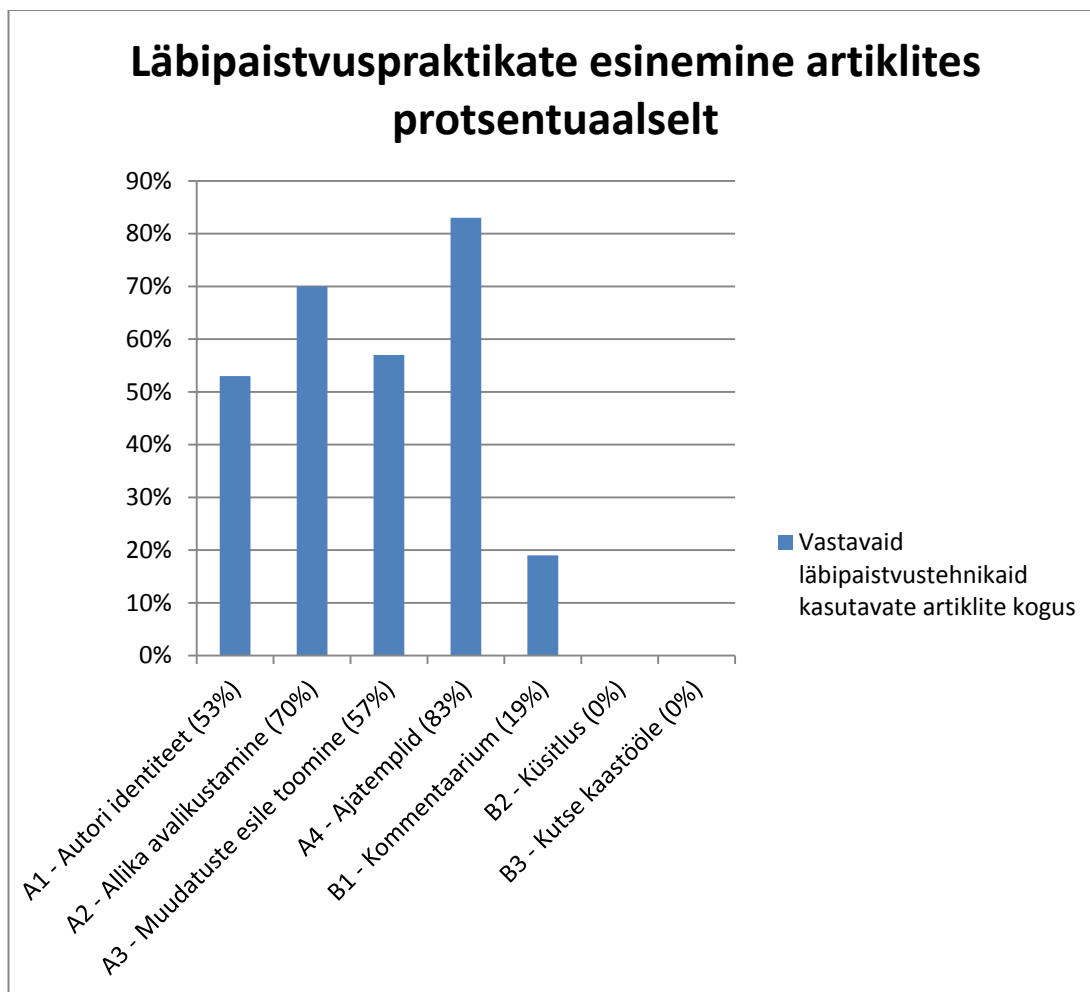
Joonis 6 (autori koostatud) - läbipaistvuspraktikate alamkategoriate esinemine sajas juhuvalimi artiklis. Kumulatiivne esinemine tähendab seda, et kui on võimalik tuvastada maksimaalselt nelja erinevat autori identiteeti avalikustavat läbipaistvuspraktikat ning tuvastati kaks erinevat, siis läheb see siinpuhul kahena kirja. Tegemist ei ole üldse praktikaid kasutavate artiklite numbriga.

Esmalt torkab silma kategooria A (avalikustavate läbipaistvuspraktikate) täielik dominants võrreldes kategooria B (kaasavate läbipaistvuspraktikate) osas. Kaasavaid läbipaistvuspraktikaid kasutati vaid üheksas artiklis viiekümnest (seega ainult 18%

artiklitest) ning kõikide nende juhtumite puhul oli tegemist peale artiklit (mõnikord keset reklaame ära peidetud) kommentaaride esitamise ruumiga. Ei esinenud ühtegi küsitlust, elavat jututuba või külalisraamatu stiilis märkuste jätmise kohta, parandusnupukest ega üleskutset saata ajakirjanikele informatsiooni (isegi juhtumitel, kui ajakirjanike kontaktandmed esitatud olid). Ei esinenud isegi ühtegi üleskutset võtta osa diskussioonist kommentaariumis väljaspool kommentaariumi ruumi ennast (st artiklis või vahetult artikli kõrval sellist üleskutset ei olnud, lugeja peab kerima mööda vähemalt ühest reklaamide reast enne kommentaariumi leidmist, mis siis ise kutsus endasse kirjutist jätma).

Problemaatiline on ka muudatuste ajaline esile toomine ning originaalsete ajatemplite kasutamine. Üks portaal (Sky Sports) kasutas sõnastatuna ainult viimase muudatuse kuupäeva, mistõttu nende arvelt on madalam ajatemplite kasutusmäär ning suurem muudatuste ajamäär. Kui tuua esile vaid artiklid, mis tõid esile nii esmase publitseerimise kui ka viimase muudatuse aja (mida joonisel ei kajastu), siis tegid seda 36% artiklitest. Mitte ükski artikkel ei toonud esile vahepealsete muudatuste aegu (kui neid üldse oli). Siiski ei jätnud ükski artikkel oma publitseerimise aega üldse mainimata, kuigi mõned tegid seda vähem täpselt kui teised (nt. BBCsporti päevane klubivahetusuudiste kokkuvõte, mille ainsaks ajamärkmeks oli vaid kuupäev, teised kasutasid ka kellaaega). Siinkohal tasub muidugi meeles pidada, et kõiki artikleid ei pruugitagi muuta.

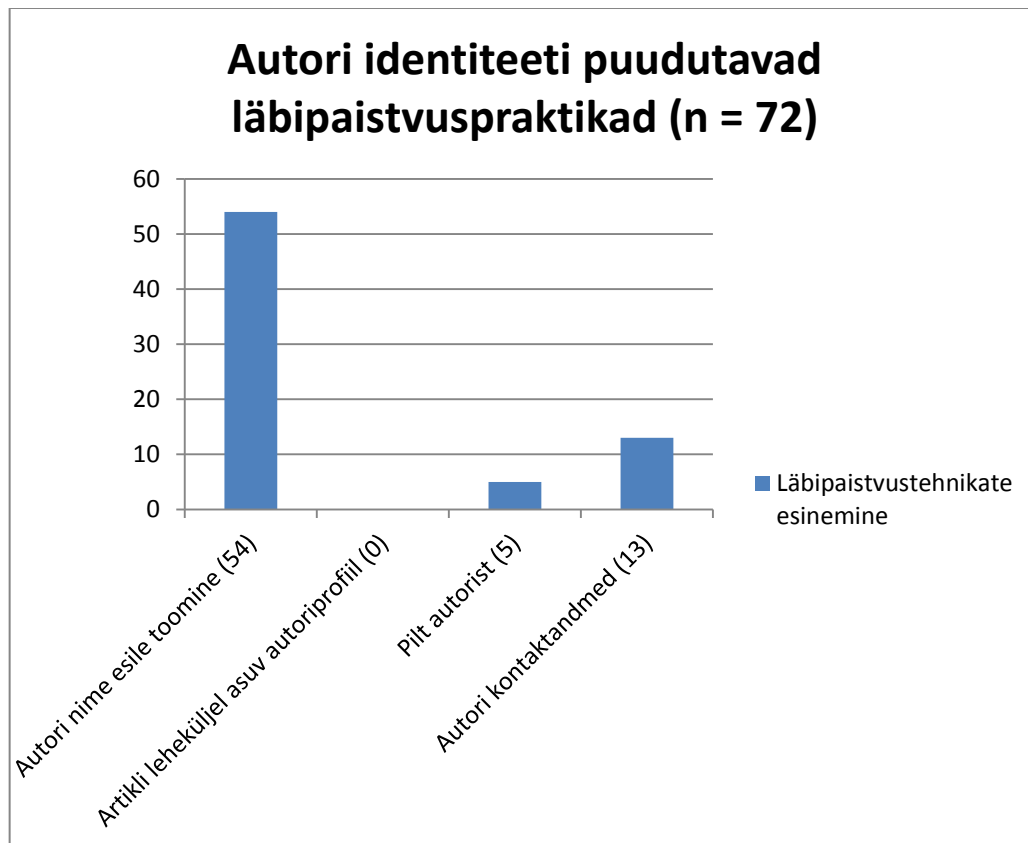
Autori identiteeti esile toovaid läbipaistvuspraktikaid kasutati 71 korda. Kuna ükski kord aga ei toodud esile kontaktandmeid või pilti ilma autori nime esile toomata, oli tegelik autorlust märkivate artiklite arv väiksem. Sama olukord oli allikate avalikustamisega, kuna mitmes artiklis esines erinevaid tüüpe läbipaistvuspraktikaid. Seega nende kategooriate puhul annab täpsema ülevaate praktikaid kasutanud artiklite protsent koguvalimis, mida olen visualiseerinud joonisel 7.



Joonis 7 (autori koostatud) - läbipaistvuspraktikate kategooriate esinemine protsentuaalselt 100 artikli kohta.

Kui vaadata protsentuaalset artiklite kogust läbipaistvuspraktikate kategooriate rakendamise kaupa, siis on ootuspäraselt näha, et autorite identiteeti ning allika avalikustamist puudutavad läbipaistvuspraktikad on võrreldes eelmise kumulatiivse kogusega vähem representeeritud. Siiski, nagu eelmise joonise juures sai esile toodud, kasutasid kõik artiklid mingisugust aega märkivat läbipaistvuspraktikat. Samuti väärib jällegi igaks juhuks mainimist see, et ajatempleid, kui arvestada SkySportsi „viimati muudetud“ kuupäeva sellena, esinesid tegelikult igas artiklis.

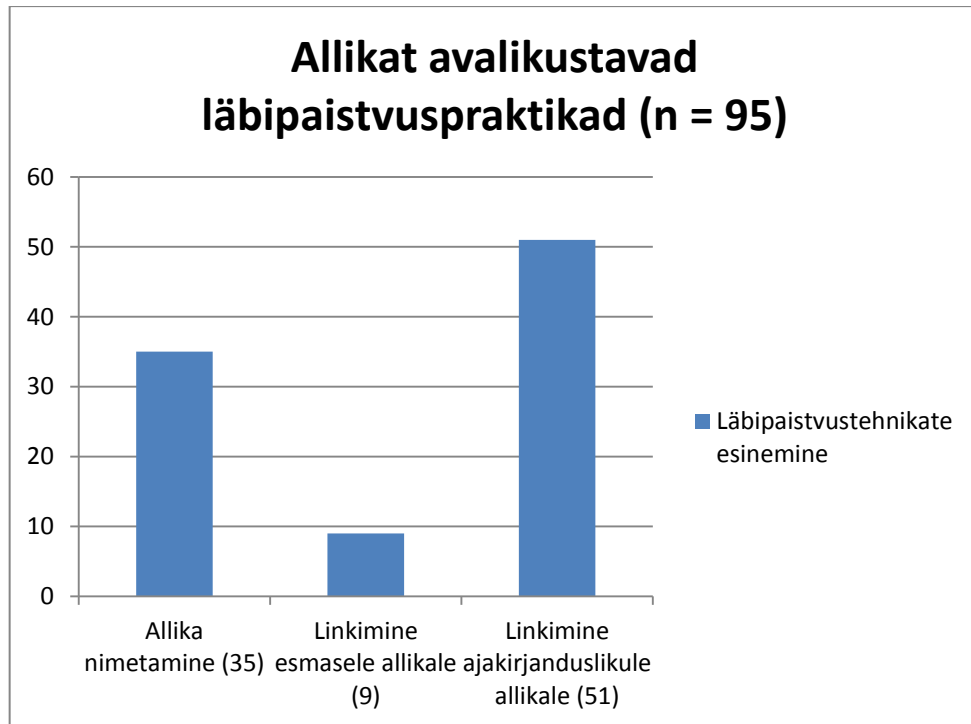
Pikemat lahkamist väärib aga avalikustavate läbipaistvuspraktikate esinemise kogus (vt joonis 8).



Joonis 8 (autori koostatud) - autori identiteeti puudutavate läbipaistvuspraktikate esinemine.

Nagu näha, oli kõige levinum autori identiteeti puudutav läbipaistvuspraktika lihtsalt autori nime esile toomine. Siiski on 54 juhtumit 100-st artiklist üllatavalt väike kogus (54%) - peaaegu pooltel klubivahetusuudistel ei ole kirjas seda, kes artikli tegelikult kirjutas. Mõne kaasuse puhul kus autori nime ei ole esile toodud, oli tihti autori nime kandva rea peal üldistav ebapersonaalne identiteet (näiteks Metro puhul oli selleks „Metro sports reporter“). Pilt autorist esines vaid viis korda ning seda tegid vaid kaks ajakirjanikku - The Guardiani reporter Paul Doyle (kaks korda) ning Metro reporter Coral Barry (kolm korda). Autori kontaktandmed olid peamiselt lingid autori Twitteri-kontole; ei esinenud ühtegi korda, kui artikli kõrval oleks esinenud kontaktandmed ilma selge autorita. Ühtegi pikemat autori tausta selgitavad lauset või lausa profiili ei esinenud, kuigi nendeni võis mõne väljaande puhul jõuda autori nime peale klõpsates. Ühe The Guardiani artikli puhul jäid kontaktandmed esile toomata tõenäoliselt vaid põhjusel, et artiklil oli kaks autorit ning kontaktandmed ei oleks nende kahe nime kõrvale esteetiliselt mahtunud.

Järgmisena tuleb joonisel 9 vaatluse alla allikat avalikustavad läbipaistvuspraktikad ning nende esinemine.



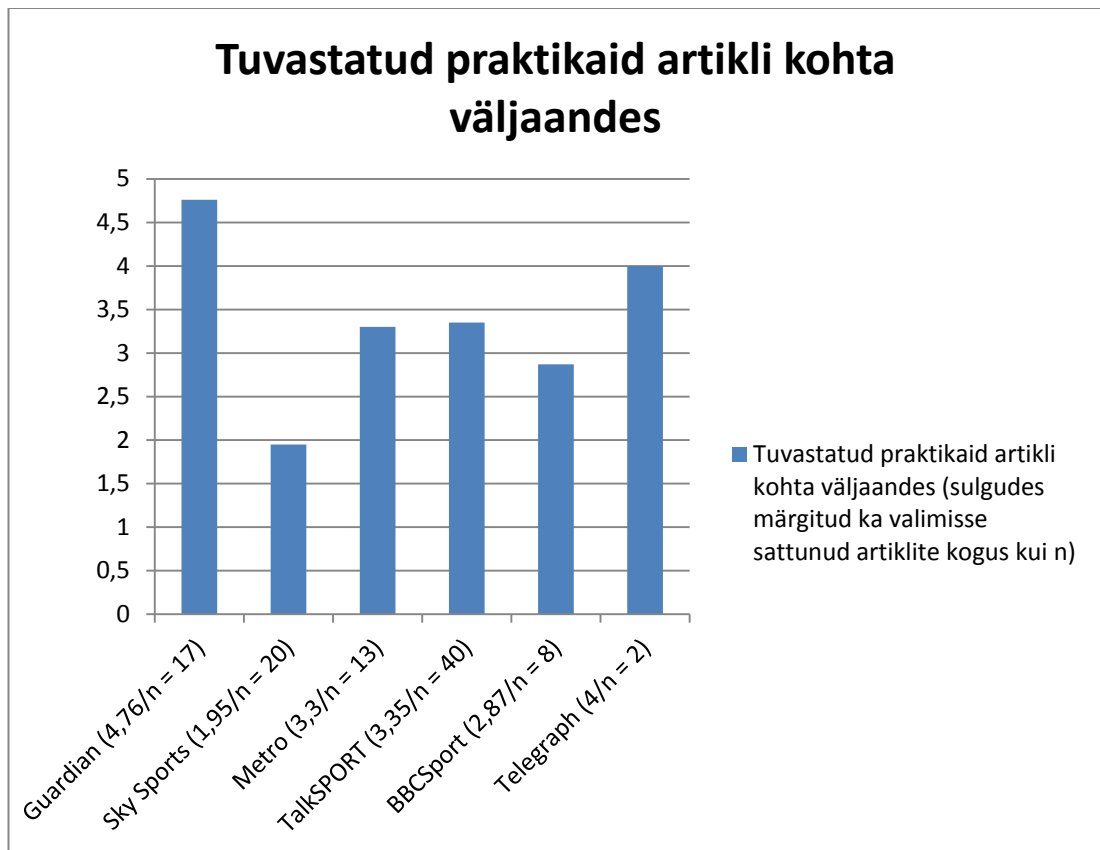
Joonis 9 (autori koostatud) - allikat avalikustavate läbipaistvuspraktikate esinemine.

Esmalt tuleb siinkohal mainida, et väärtusi koostati binaarsel alusel - kirja läks ilmingu esinemine artiklis vastavalt sellele, et kas seda tuvastati või mitte (vastasel juhul oleksid suured laialdaselt kannibaliseerivad artiklid andmestiku täiesti enda kahjuks kallutanud). Seega näeb praegusest andmestikust seda, et kas antud praktikaid üldse kasutati, mitte kui tihti neid ühes uudises esineda võib. Sellest hoolimata (või isegi just selle pärast) on andmestik väga informatiivne. Esmalt nimetatakse oma allikaid ainult 35% vaatluse all olevates artiklites. See number on üllatav seetõttu, et hüperlingina teksti sees ajakirjanduslikele allikatele linkivaid artikleid on rohkem kui allikaid nimetavaid artikleid. Sellele on aga selgitus - paljud artiklid (näiteks BBCSport omad) viitavad hüperlinkidega enda varasematele allikatele ilma seda tegevust eraldi välja toomata. Linkimine esmasele allikale on aga tavaliselt võimalik vaid juhul, kui tegemist on juba toimunud üleminekuga, mis selgitab ka väga väikest üldist allika nimetamise arvu (siia alla käisid klubide kodulehed ning mängijate sotsiaalmeedia kasutajad).

Tulemused näitavad ka seda, et suurel osal klubivahetusuudistest on kannibaliseeriv loomus. 51%-s artiklitest kasutati viitamist ajakirjanduslikule allikale (siia alla käib nii varasematele enda avaldatud allikatele linkimine kui ka teiste väljaannete uudistele linkimine). Väga suur osa nimetatud allikatest olid samuti teised ajakirjanduslikud allikad. Tegelikult ühtegi esmase allika nimetamist enne ülemineku kinnitamist ei esinenudki.

Eraldi muudatuste esile toomise ning ajatemplite tulemusi siinkohal ma esile ei too. Mitte ükski artikkel ei toonud esile seda, mis muudatusi ta tegi ega ka seda, mis põhjusel neid tehti. Samas aga kõiki The Guardiani artikleid oli peale publitseerimist muudetud, kusjuures publitseerimise ja viimase muudatuse vahe kõikus kahest minutist kuni nädalani. Ühel juhul tehti muudatus peale üleminekuakna sulgemist. Ei ole aga põhjust uskuda, et muudatused olid märkimisväärselt sisulised - nt. artikli T85 puhul toodi esile, et artiklit on muudetud kolm päeva peale publitseerimist, kuid kahe versiooni (tänu Wayback Machine'ile kättesaadava avaldamispäeva ning praegu internetis leiduva versiooni) võrdluses esineb erinevus vaid publitseerimisajas ning sedagi vaid leheküljele siseneja erineva ajatsooni tõttu (Wayback Machine kasutab EST ajavööndit, Guardian aga on tavaliselt sätestatud GMT peale).

Viimasena väärrib esile toomist ka läbipaistvuspraktikate üldine kasutamine uuritud väljaannetes (vt joonis 10).

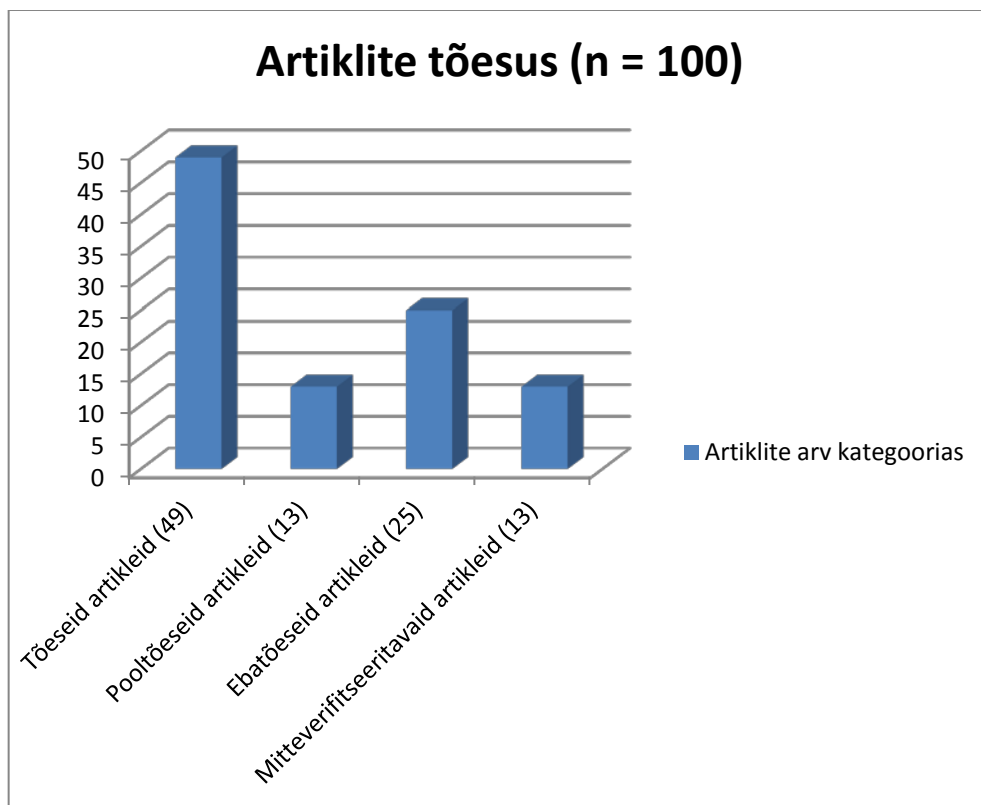


Joonis 10 (autori koostatud) - Läbipaistvuspraktikate esinemine väljaannete kaupa.

Nagu näha, on kõige altim läbipaistvuspraktikate kasutaja The Guardian. The Telegraphi samuti võrdeliselt suur tulemus ei luba aga suuremaid järeldusi väikese valimi tõttu pigem teha. Sky Sports paistab silma pigem just väheste läbipaistvuspraktikate kasutamisega. Metro, TalkSPORT ning BBCSport jäävad kõik silma just oma keskpärase läbipaistvuspraktikate kasutamise mahu poolest.

3.2. Artiklite tõesus

Teiseks tuleb vaatluse alla artiklite tõesus. Tõesuse määramisel esinesid mõned probleemid, mistõttu mõnele artiklile tuli omistada väärtus „pooltõene“, mis tulenes sellest, et artiklis oli esile toodud mitme erineva üleminekuga seotud väited, millest mõned osutusid tõeseks, mõned aga mitte. Tulemused kujunesid välja järgmiselt (vt joonis 11):



Joonis 11 (autori koostatud) - juhuvalimi saja artikli tõesus tulenevalt nende peamisest väitest või väidetest kontrollituna läbi jalgpallimängijate lepinguid indekseeriva lehekülje www.transfermarkt.com.

Nagu näha, osutusid peaaegu pooled artiklitest oma väidetes täiesti tõesed olevat. Siinkohal tuleb muidugi märkida, et valimi sisse nii, nagu ta moodustati, sattusid ka mõned artiklid, mis kajastasid juba toimunud üleminekuid, st juba klubide ja mängijate poolt kinnitatud tehinguid. Ilma nendeta kukuks tõeste artikli veelgi alla poole. Ebatõesed artiklid on artiklid, mille väited ilmnes hiljem olema pigem ebakorrektsed (märksõna pigem tähendab siin seda, et artiklid ennustasid, ilma kindlat kõneviisi kasutamata, mingi tehingu toimumist. Ükski artikkel ei öelnud otseselt (ilma klubi ennast esmase allikana välja toomata), et mängija on juba mingi klubiga lepingu sõlminud, vaid kasutati tuntuid koodfraase nagu „on lähedal sõlmimisele“ või „soovivad kasutada ta teenuseid“). Pooltõesed artiklid sisaldasid peamiselt mitmeid väiteid, millest mõned osutusid tõeseks ja mõned mitte, kuid oli ka juhtum, kus üks väide puudutas kahte erinevat klubi, millest üks lõpuks mängijaga ka lepingu tegi. Mitteverifitseeritavad artiklid tähendavad seda, et väide oli kas niivõrd üldine, ei puudutanud tegelikult üldse üleminekuid või tegi väite ülemineku kohta veel kaugemas tulevikus kui käesoleva töö uurimisprotsessi aeg.

Kuigi on täiesti võimalik, et ajakirjanikud tegelikult põhinevad reaalsel sündmustel ning kajastavad neid ka võimalikult väikese moonutusega ning nendest sõltumata jääb kajastatav tehing tegemata, oleks mõistlik samas arvata, et neil samadel ajakirjanikel on võimalik samu allikaid pidi tehingu ära jäämise tagamaid kajastada. Üpris mitmed säärased artiklid ka valimisse jõudsid, seega peituda vabanduse taha, et peale artikli avaldamist läbirääkimised muutusid, ei ole täiesti pädev. Siiski, kuna siinpuhul oli kriteerium „ebatõese“ artikli jaoks ülimalt karm, võivad tulemused kõlada pigem isegi üllatavalt positiivselt. Samuti selgus, et ebatõeseid artikleid, mille põhjal teha võrdlusi läbipaistvuspraktikate kasutamise osas, on alles võrdlemisi vähe - 25 artiklit ehk veerand valimist. Teisalt on tõdemus, et klubivahetusuudistest võib vähemalt veerand uudiseid olla ebatõesed, siiski mõneti morjendav ning heidab valgust hoiakutele, et tegemist ei ole väga lugejaskonna poolt usaldusväärseks peetava uudisvaldkonnaga.

Siinkohal toon esile ka artiklite tõesuse väljaannete kaupa, et eristus selgemini erinevate väljaannete isikupärasus ning see, kuidas need tulemusi mõjutada võivad.

Väljaannete tõeste artiklite kogus (sulgudes artiklite koguarv valimis)	TalkSPORT (40)	SkySports (20)	Guardian (17)	Metro (13)	BBCSport (8)	Telegraph (2)
Tõesed	17	16	8	4	3	1
Ebatõesed	16	1	1	7	0	0
Pooltõesed	2	1	6	0	3	1
Mitteverifitseeritavad	5	2	2	2	2	0

Tabel 1. (Autori koostatud) Erinevate väljaannete valimisse jõudnud artiklite tõesus.

Väljaannete tõeste artiklite kogus (sulgudes artiklite koguarv valimis)	TalkSPORT (40)	SkySports (20)	Guardian (17)	Metro (13)	BBCSport (8)	Telegraph (2)
Tõesed	42,5%	80%	47,01%	30,77%	37,5%	50%
Ebatõesed	40%	5%	5,89%	53,85%	0%	0%
Pooltõesed	5%	5%	35,29%	0%	37,5%	50%
Mitteverifitseeritavad	12,5%	10%	11,76%	15,38%	25%	0%

Tabel 2. (Autori koostatud) Erinevate väljaannete valimisse jõudnud artiklite tõesuse protsentuaalselt (protsent ümardatud alates sajandikust).

Esmalt paistab silma TalkSPORTi ja Metro väga suur kogus ebatõeseid artikleid. Tõeseid artikleid tuvastati TalkSPORTil vaid 42,5%, ebatõeseid aga 40%; Metrol aga ebatõeseid artikleid veelgi rohkem - 53,85%, mis on selgelt kõige suurem faktuaalsusega eksimise määr. Kõige usaldusväärsem antud valimis oli selgelt SkySports, teised viis väljaannet (kuigi Telegraphi kogus artikleid on järeltõuse tegemiseks ilmselgelt liiga väike) hõljuvad oma tõesuses kuskil 30% ja 50% vahel.

Väljaannete tõeste artiklite kogus (sulgudes artiklite koguarv valimis)	TalkSPORT (40)	SkySports (20)	Guardian (17)	Metro (13)	BBCSport (8)	Telegraph (2)
Tõesed	-6,5%	+31%	-1,99%	-18,23%	-11,5%	+1%
Ebatõesed	+15%	-20%	-19,11%	+27,15%	-25%	-25%
Pooltõesed	-8%	-8%	+22,29%	-13%	+24,5%	+37%
Mitteverifitseeritavad	-0,5%	-3%	-1,24%	+2,38%	-12%	-13%

Tabel 3. (Autori koostatud) Erinevate väljaannete valimisse jõudnud artiklite tõesuse protsentuaalselt (protsent ümardatud alates sajandikust) võrreldes joonis 11-s esile toodud artiklite üldkoguse protsentidesse ümber arvestatud arvuga.

Kui uurida väljaannete usaldusväärset võrreldes teiste väljaannetega (st võrreldes vastu koguvahet) siis selgub, et keskmisest märkimisväärselt tõesem on vaid SkySports. Guardiani ning BBCSporti puhul on tegemist küll natukene vähem

tõeseid artikleid välja andvate portaalidega, kuid mõlemad väldivad samas märgatavalt täiesti ebatõeste artiklite välja andmist. Kõige selgemalt kannatab tõesuse osas Metro ning vähemal määral TalkSPORT. Telegraphi artiklite kogus on taaskord liiga väike. Seega võib teha tähtsa järelduse, et ebatõeste artiklite praktikaid mõjutab tõenäoliselt rohkem Metro ja TalkSPORTi portaalide avaldamiskultuur, tõeste artiklite omi aga SkySports (tegemist ei ole hinnanguga nende väljaannete üldisele kvaliteedile, vaid sellele, kuidas tuleb hiljem tõlgendada erinevate praktikate ilmumist tõeses ning ebatõeses artiklites). Muidugi on siinkohal võimatu teada seda, kas mõnes väljaandes on toimetusel ning ajakirjanike kaadril suurem ligipääs privilegieeritud allikatele või mitte, mistõttu nende artiklite ebatõesus võib olla vaid kurb paratamatus.

3.3. Tõeste ning ebatõeste artiklite läbipaistvuspraktikate kasutus

Antud andmestiku põhjal on võimalik kindlaks määrata seda, kas tõeses artiklites on kalduvus kasutada rohkem läbipaistvuspraktikaid või mitte. Selleks olen läbi jaganud erinevate praktikate arvu kategoorias vastavalt tõeste, ebatõeste, pooltõeste ning mitteverifitseeritavate artiklite kogusega (näiteks: 49-st tõeseks osutunud artiklist tõid esile autori nime 26 artiklit, seega tehe on $26/49=0,53$. Mida suurem number, seda rohkem läbipaistvuspraktikaid kasutati). Eemale on jäetud kategooriad B2 ja B3, kuna neid valimi artiklites ei olnudki võimalik leida ning neist järeldusi ega nendega jagamistehteid seega teha ei saa. Tulemused on järgmised:

KUMULA- TIIVNE	A1 (identi- teet)	Nimi	Taust	Pilt	Kontakt	A2 (allikad)	Nimet.	Link	Kann.	URL
Tõesed	0,69	0,53	0	0,02	0,14	0,84	0,39	0,12	0,33	0
Ebatõesed	0,56	0,48	0	0,08	0	0,96	0,2	0	0,76	0
Pooltõesed	1,15	0,62	0	0,15	0,38	0,92	0,3	0	0,62	0
Mitteverifit- seeritavad	0,62	0,54	0	0	0,08	1,38	0,54	0,23	0,62	0
ÜHEKORDNE ESINEMINE										
ÜHEKORDNE ESINEMINE	A1 (identi- teet)	Nimi	Taust	Pilt	Kontakt	A2 (allikad)	Nimet.	Link	Kann.	URL
Tõesed	0,53	0,53	0	0,02	0,14	0,61	0,39	0,12	0,33	0
Ebatõesed	0,48	0,48	0	0,08	0	0,84	0,2	0	0,76	0
Pooltõesed	0,62	0,62	0	0,15	0,38	0,62	0,3	0	0,62	0
Mitteverifit- seeritavad	0,54	0,54	0	0	0,08	0,85	0,54	0,23	0,62	0

Tabel 4. (Autori koostatud) Kategooriate A1 ning A2 esinemine nii kumulatiivselt kui ühekordselt.

KUMULA- TIIVNE	A3 (muut.)	Sisu	Aeg	Põhjus	A4 (aja- templid	Aeg	Vannus	B1 (Kommen.)	Foo-run	Jutu-tuba	Kül. raamat
Tõesed	0,65	0	0,65	0	0,71	0,67	0,04	0,16	0,16	0	0
Ebatõesed	0,36	0	0,36	0	1	0,96	0,04	0,24	0,24	0	0
Pooltõesed	0,69	0	0,69	0	1,08	0,92	0,15	0,08	0,08	0	0
Mitteverifit- seeritavad	0,54	0	0,54	0	0,92	0,85	0,08	0,3	0,3	0	0
ÜHEKORDNE ESINEMINE	A3 (muut.)	Sisu	Aeg	Põhjus	A4 (aja- templid	Aeg	Vannus	B1 (Kommen.)	Foo-run	Jutu-tuba	Kül. raamat
Tõesed	0,65	0	0,65	0	0,67	0,67	0,04	0,16	0,16	0	0
Ebatõesed	0,36	0	0,36	0	0,96	0,96	0,04	0,24	0,24	0	0
Pooltõesed	0,69	0	0,69	0	1	0,92	0,15	0,08	0,08	0	0
Mitteverifit- seeritavad	0,54	0	0,54	0	0,85	0,85	0,08	0,3	0,3	0	0

Tabel 5. (autori koostatud) Kategooriate A3, A4 ja B1 esinemine nii kumulatiivselt kui ühekordselt.

Esimese järelduse saab teha kategooria A1 kohta. Identiteedi esile toomist esineb tõestest artiklites rohkem nii kumulatiivselt kui ka ühekordselt arvestades. Mitteverifitseeritavates artiklites identiteedi esile toomine on umbkaudu samas suurusjärgus kui tõestest ning ebatõestest artiklites. Anomaaliana esineb aga pooltõesete artiklite suur identiteedi esile toomise praktika. Põhjuseks on aga see, et pooltõesete artiklite puhul leidis 5 Guardiani artiklit, milles esines rohkem kui üks identiteedi esile toomise praktika. Seega annab siin rohkem nägu Guardiani enda portaalil kinnistunud praktikad, kuigi tuleb ka meeles pidada Guardiani üldist ebatõesuste vältimist, nagu esile toodud varasemalt tabelis 3. Hoolimata valimi

väiksusest on huvitav järeldada, et ükski ebatõene artikkel ei sisaldanud mingil kujul autori kontaktandmeid.

Kui vaatluse alla võtta kategooria A2, siis hüppab esile ebatõeste artiklite suurem allikate esile toomise praktika. See aga on vaid pinnapealne järeldus; täpsemalt vaadates ilmneb, et emaseid allikaid nimetab ning nende suunas lingivad rohkem tõesed ning pooltõesed artiklid (mitteverifitseeritavad teevad seda veelgi rohkem, kuid see tuleneb nende artiklite olemusest - tihti ei teinud selgelt nimetatud allikad ühtegi konkreetset päriselt üleminekuga seonduvat väidet). Ebatõeste artiklite suur number tuleneb nende poolt levinud kannibaliseerimisest ehk teistele ajakirjanduslikele allikatele viitamisest. See ei ole üllatav - üks valeuudis võib tekitada lumepalliefekti, nagu ilmnes ka käesolevas valimis, kus mitu korda viidati üksteise samal päeval välja tulnud uudisele, mis hiljem ebatõeseks osutus. Tõesed uudised kannibaliseerivad aga vähe.

Muudatuste esile toomise ning ajatemplite osas on raske teha antud andmete põhjal selgeid järeldusi. Kuigi numbrid selgelt erinevad, peab pidama meeles, et erinevatel väljaannetel on siinkohal erinevad praktikad - SkySports ei too kunagi esmast publitseerimise aega esile; vaid viimase muudatuse aega. Guardian aga toob alati esile publitseerimise ja viimase muudatuse aja. Seega võivad need toimetusepõhised praktikad siinkohal olla ülimuslikumad. Kui aga arvestada kõik SkySportsi artiklite viimase publitseerimise aega ajatemplina (eeldades heas usus, et need ajatemplid kajastavad muudatuste puudumisel esimest publitseerimise aega), muutuvad kõikide tõesusastmete A4 kategooria kasutamise arvud 1-ks. Selle valguses võib pidada numbreid, mis esinevad kategoorias A3, juba mingi järelduse poole suunavaks - nimelt et väljaannete muudatuste ajaliselt esile toomise praktika vihjab siiski suuremale artiklite tõesusele.

Lõpuks võttes esile kaasavate läbipaistvuspraktikate kasutamist näeme, et kommentaariumite kasutamine on pigem levinud just ebatõesete ning mitteverifitseeritavate artiklite hulgas. Siiski tuleb järelduste tegemisel väikese antud läbipaistvuspraktika üldise esinemise arvu tõttu ettevaatlik olla. Oma tooni võib tulemustele anda ka see, et Metro - kõige rohkem ebatõesemaid artikleid publitseerivaks osutunud väljaanne - kasutab alati enda artiklite juures kommentaariume.

3.4. Tulemuste kokkuvõte

U1: Kuivõrd rakendatakse klubivahetusuudistes läbipaistvuspraktikaid?

Läbipaistvuspraktikaid esines igas klubivahetust puudutavas artiklis. Siiski oli tegemist pigem läbipaistvuspraktikatega, mis ei toonud väga palju esile lugejaskonnal Deuze'i (2005) sõnade kohaselt „vaadelda, kontrollida, kritiseerida ning isegi sekkuda ajakirjanduslikku protsessi“. Kõige levinum läbipaistvuspraktika oli ajatempli kaasamine, millega kaasnes (kohati segane) muudatuste aja esile toomine. Autori nime esile toomine võttis aset vaid veidi üle pooltes artiklites. Praktika allikate esile toomisel oli väga kehv ning koosnes peamiselt „kannibaliseerimisest“. Kaasav läbipaistvuspraktika oli pigem haruldane; ainuke kasutatud vastava kategooria läbipaistvuspraktika oli kommentaariumi olemasolu, mida juhtus alla viiendiku artiklite puhul.

Seega oleks vastus esimesele uurimisküsimusele see, et läbipaistvuspraktikaid rakendatakse pigem vähe ning isegi siis on tegemist vaid minimaalsete, avalikustavate läbipaistvuspraktikatega.

U2: Kuivõrd tõene on üleminekuakna lõpuks verifitseeritav tavaline klubivahetusuudis?

Klubivahetusuudistel on tõesusprobleem. Vaid iga teise klubivahetusuudise kohta saab südamerahuga öelda, et artikkel ja kõik temas tehtud väited põhinevad selgelt reaalsuses. Ajakirjanikud võivad oma töös olla küll tõesusele lähemal, kuid lugejaskonna vaatevinklist saab vaid tõdeda, et nende andmete põhjal ei ole lõpptarbijal põhjust olla kindel tema ette sattunud klubivahetusuudise tõesus. Samas aga oli võimalik tuvastada erinevusi tõesuses väljaannete põhjal. Arvesse tuleb võtta ka seda, et mõned uudised ei olnud tegelikult verifitseeritavad, mistõttu oleneb tegelikult öelda, et potentsiaal uudistel tõene olla võis olla rohkem kui vaid iga teine, kuid seda siiski mitte märgatavalt. Veelgi enam, mitteverifitseeritavad uudised võivad sama hästi samuti ebatõeseks osutuda, eriti kui tegemist on väidetega, mida ei ole antud töö kirjutamise ajal võimalik verifitseerida, kuid mille väite „tähtaeg“ on siiski koheselt lähenemas.

U3: Kas läbipaistvuspraktikaid rakendatakse rohkem tõeseks osutunud klubivahetusuudistes?

Oleneb läbipaistvuspraktikast. Tõestest uudistes esines rohkem autori nime esile toomist kui ka esmase allika nimetamist ning sellele viitamist. Ebatõestest uudistes esines rohkem kannibaliseerivat viitamist ning foorumite kasutamist. Autori kontakti ei toodud üheski ebatõestes uudises. Selle põhjal võiks väita, et tõestest uudistes on rohkem *isikupõhiseid* läbipaistvuspraktikaid, kui ebatõestest uudistes on rohkem *üldsusele apelleerivaid* praktikaid. Muutuseid ning aega puudutavate praktikate osas on selget järeltõendust raske teha, kuna ühe portaali (SkySports) praktika võis andmestikku tugevalt ning ebaproportsionaalselt mõjutada. Siiski, isegi seda arvesse võttes olid artiklid, mis muudatusi ajaliselt ka esile tõid, pigem tõesed.

Töö esimeses peatükis sai püstitatud järgmine hüpotees: „üleminekuaknaks tõeseks osutuv klubivahetusuudises leidub tahes-tahtmata rohkem läbipaistvuspraktikaid.“ See osutus (naljakal kombel sarnaselt klubivahetusuudistele endile) osaliselt tõeseks. Kuigi läbipaistvuspraktikate kasutamine ei ole kindlasti otsene garantii klubivahetusuudise tõesuse osas, on siiski mõningasi praktikaid, mida tõeseks osutuvates klubivahetusuudistes leidub. Seega võib tulemuste valguses ning hüpoteesi sõnastust veidi kohandades formuleerida selle töö peamise järeltõenduse järgmiselt: tõeseks osutuvates artiklites kipub olema rohkem isikupõhiseid läbipaistvuspraktikaid, st peamiselt autori identiteeti puudutavaid ning esmasele allikale viitavaid praktikaid. On aga ka läbipaistvuspraktikaid, mis on antud andmestiku põhjal pigem ohumärgid artikli tõesuse osas, nagu näiteks teistele ajakirjanduslikele allikatele viitamine. Otseloomulikult ei tähenda see seda, et tegemist oleks loomult ebatõesust soosiva praktikaga, vaid tõenäoliselt peegeldab see konkreetsete vaeuudiste ebaproportsionaalselt suurt levikut.

4. DISKUSSIOON

Kõigepealt väärrib adresseerimist jalgpalliajakirjanduse, täpsemalt klubivahetusuudiste väidetav usaldusväärsusprobleem. Kuigi usaldusväärsus ei taandu vaid tõesuse mõistele ning antud töös sai tõesusele üpris tugevad standardid rakendatud, võib siiski öelda, et kriitika klubivahetusuudiste osas on põhjendatud. Kui aastaid on tehtud nalju sünoptikute üle, hoolimata sellest, et reaalsuses on nende ennustused üpris täpsed (Silver, 2012), siis tõdemus, et klubivahetusuudised on olemuselt vaid natukene tõesamad kui mitte, on täiesti katastroofiline. Lugeja, kes tunnetuslikult teab ette, et võimalus ta loetava väite realiseerumiseks on vaid veidi parem mündi heitmise põhjal valiku tegemisest, ei saagi pikas perspektiivis antud uudiste kategooriat usaldusväärseks pidada.

Seega on küsitav vastavate ajakirjade ning *online*-portaalide üldine eesmärk. Miks peaks ajakirjanik üldse klubivahetusuudist kajastama? Kuigi nagu tausta esile tuues selgus, et jalgpall ning selle kajastus meedias omavad suurt sotsiaalset rolli, ei saa küll väita, et klubivahetusuudiste osas see hoiak ja arusaam laialt levinud oleks. Pigem tundub Lippmanni (1922: 220-221) väide sotsiaalse kaose ära kasutamise osas vett pidavat. Kui jalgpalliajakirjanike huvides on suurem jalgpalli kajastamine ning sellele aitab kaasa ulatuslik lugejaskonna fantaasial mängimine erinevate klubivahetuste osas (rääkimata nendega kaasnevate summade mainimine, mis kindlasti omab oma rolli lugejaskonna ärritamisel ning sellest tulenevalt uudistel klõpsamise ja jagamise osas), siis ajakirjanik ning toimetuse peaksid loogiliselt sellest omad järeldused tegema ning vastavalt ka käituma. Toimetuse roll selle tõesust hindava või hülgava käitumise osas tundub üpris tõenäoline olevat arvestades tulemustes esile toodud erinevustega väljaannete vahel, mis võib vihjate toimetuste praktikate erinemisele. Huvitaval kombel kattusid siinsed leiud ühes aspektis Shepardi (2007) omadega: nimelt mõlemad paigutasid The Guardiani läbipaistvuse (siinse töö puhul muidugi läbipaistvuspraktikate rakendamise) osas esikohale, mis vähemalt vihjab antud ajalehe toimetuse või juhtimiskultuuri tugevale läbipaistvust soosivale mõjule.

Ühtegi ajakirjanikku ei saa siinkohal süüdistada valetamises. Me ei tea, mis otsuste läbi on need ajakirjanikud, kelle artiklid osutusid ebatõeseks, taolise tulemini

jõudnud. Kuid just selle tarbeks olekski ülimalt kasulik edasine läbipaistvuspraktikate kasutamine. Klubivahetustest kirjutav ajakirjanik võib hetkel täiesti vabalt kasutada vaba-kaudset tsiteerimise meetodit, et panna sõnad suhu jalgpalliklubile - suurele organisatsioonile, milles töötavad inimesed erinevate agendada ning kompetentsitasemega. Taoline lähenemine - „Klubi X on huvitatud mängijast Y“, „klubi Z on lähedal lepingule mängijaga X“ - on niivõrd pealiskaudne ning oma olemuselt vaid meelelahutuslik, ilma taoliste supertehingute telgitaguseid kergitavat sotsiaalset rolli omamata ega ka tõesusele eriti rõhku panemata. Ta kasutegur saab olla vaid rahaline, st suurem sissetulek läbi artikli peale klõpsamise. See on aga ajakirjanduslikule usaldusväärsele kehva mõjuga tegur, hoolimata ajakirjaniku võimalikust mitte valetamisest.

Siinkohal peale võimalike otsustusprotsesside konteksti selgitamist toon esile mõned järeldused, mis tulenesid tulemuste vastavusest uurimisküsimustega. Arutledes uurimisküsimuse U1 ning sellega seonduva U3 üle on huvitav tõdeda, et kuigi läbipaistvuspraktikaid tehniliselt klubivahetusuudistes kasutatakse, ei ole neist tihtilugu kasu. Täpsemalt sõnastades kasutatakse tihti vaid väga pinnapealseid läbipaistvuspraktikaid, mille roll ei pruugigi olla eriti palju lugejaskonda võimendada. Ajatempel on vaid miinimum ning sellest tulenevalt saab lugeja vaid väheseid otsuseid ajakirjaniku otsustusprotsessi kohta teha. Siiski oli üks läbipaistvuspraktika, mis esines ebatõsetes artiklites rohkem kui tõsetes - kommentaariumid. Kuigi tegemist oli väikese koguarvuga (vaid igal viiendal artiklil valimist oli kommentaarium) siis intuitiivselt viitab see kaasava praktika meelelahutuslikule „pehme“ ajakirjanduse olemusele, nagu seda väitsid varasemalt ka Ürper ja Çevikel (2016) kommentaariumite osas. Muidugi on õigustatud küsimus, et kas kommentaariumite kaasamine tõepoolest parandab artiklite tõesust? Pigem mitte, kuid läbipaistvuspraktikana on ta siiski pigem legitimeerimise aspektist potentsiaalselt kasulik, kuna see võimaldab vajadusel autoritel siiski oma otsustusprotsessi selgitada ning teha seda otseselt lugejate küsimustele vastates. Muidugi siin tuleb arvesse võtta Smithi (2014) väidet, et mõne juhtumi puhul võib läbipaistvus siiski olla usaldusväärsele kahjulik. Näiteks juhul, kui kommentaariumis vastab ajakirjanik lugeja küsimusele selle kohta, kuskohast ajakirjanik oma info sai, et see toimus tänu sellele, et ajakirjaniku onu on vastava mängija agent, ei pruugi ajakirjaniku usaldusväärsus ilmtingimata lugeja silmis tõsta,

eriti kui seda infot ei publitseeritud koheselt. Kommentaariumid aga pigem aitavad kaasa klubivahetusuudiste kvaliteedile puhtalt sellepärast, et artikli ebatõesuse selgumisel saab lugejaskond seda ise korrigeerida (või siis täpsemini eksimust esile tõsta).

Teine ebatõesetes artiklites levinud läbipaistvuspraktika oli kannibaliseeriv viitamine ehk väidete tegemistel ajakirjanduslikele (nii enda väljaande varasematele artiklitele kui teiste väljaannete omile) allikatele põhinemine. Üks põhjuseid on kindlasti agregeerivate artiklite olemasolu, mis koondavad teiste ajakirjanduslike allikate väiteid ilma nende tõesuse ega kvaliteedi üle suurt muret tundmata, kuna läbipaistvuspraktika kasutamine (allika esile toomine viisil, kus väite eest pannakse vastutama teine väljaanne) siinkohal annab ajalehele võimaluse ennast „süüst“ puhtaks pesta. Huvitaval kombel ei esine nimelist viitamist ka siis peaaegu üldse mitte; teisele ajakirjandusliku allikale viidates omitatakse tegevus hoolimata viidatava allika autorluse teada või mitte olemisele peaaegu alati väljaandele endale. Taoline kannibaliseeriv viitamine on seega artikli tõesuse ning kvaliteedi osas ohumärk ning mõjub pigem nõiaringis kinni oleva kõlakambrina, kus ajakirjanikud ei pääse teiste ajakirjade uudiste raporteerimisest kartuses kaotada sensatsioonilise uudise lugejaskonda ning samas ka ise sellise praktikaga ära harjudes ja äkki ka alateadvuslikult teiste ajakirjanduslike allikate usaldusväärst rohkem pimesi uskudes. Tuleb meeles pidada ka seda, et tõesed artiklid tihtilugu lihtsalt ei peagi kannibaliseerima - tõeste artiklite puhul on suurem tõenäosus, et esmane allikas on juba nimetatud ning loodetavasti on võimalik ka sellele linkida, mistõttu tarvidus viidata teisele ajakirjanduslikule allikale on kadunud. Lõpuks tekitab kannibaliseerimise korrelatsioon kehva tõesuse ning kvaliteediga küsimusi eestikeelsete klubivahetusuudiste osas, mis laialdaselt puudutavad välismaiset jalgpallimaailma ning seega tuginevad oma teabe hankimisel (kui just ei ole väga erandlike juhtumeid) eksklusiivselt välismaa ajakirjandusele. Kuid selle suhte uurimine väärrib omakorda pikemat uurimust. Igatahes on siinkohal tähtis järeldus, et mitte kõik läbipaistvuspraktikad ei pruugi iseenesest olla kvaliteedi märgid.

Läbipaistvuspraktikad, mida esines rohkem tõesete artiklite puhul, olid peamiselt isikupõhised - autori nime esile toovad, tema kontakti sisaldavad, esmast allikat nimetavad ja võimalusel neile linkivad. Neid esines tõenäoliselt üpris lihtsatel põhjustel, nimelt on loogiliselt võttes ajakirjanik palju altim oma nime ning

isiksustatud kontakti (isegi kui antud valimis oli selleks vaid Twitteri kasutajakontod) artikli külge panema, mille tõesuses on ta pigem veendunud. Esmase allika kaasamine on aga juba seepärast tõeste artiklite levinum praktika, et peamiselt viidataksegi juba ametlikult kinnitatud (ning seega tõese) klubivahetuse puhul sellele samale infot avalikult kinnitavale allikale kuna sel hetkel oleks ju täiesti ebavajalik viidata anonüümsele või ajakirjanduslikule allikale. Siiski ei pea väljaanne seda ju tegema - lõppude lõpuks ei viita ju iga niisama töökohta mainiv artikkel ta tööandja otsesele deklaratsioonile töölepingu alguse osas. Kui võtta arvesse, et klubide sotsiaalmeediakanalid ning muud kommunikatsioonijuhtide poolt suunatud infovood on jalgpalliajakirjanikele üpris tugevaks pinnuks silmas, on taoline suhtumine kiiduväärt (kuigi potentsiaalselt kahjustav - fänn, kes saab teadlikuks oma lemmikklubi ametlikust infokanalist võib ju otsustada, et tal pole ajakirjandust sel juhul enam tarviski, kuigi selle tõenäosus tundub pigem väike).

Kui aga pöörata tähelepanu U2 poole, siis jääb silma järelendus klubivahetusuudiste tõesuse kehva olukorra osas. Kui ajakirjanduse kajastus ühest teemast eksib iga vähemalt iga neljanda artikliga, on selle kvaliteet ning usaldusväarsus teenitult madal. Seda tõesust selgitab paljuski asjaolu, et juba ebatõene (või vähemalt hiljem sellena ilmnev) uudis, kui tal on piisavalt uudisväärtust ning sensatsioonilisust, levib ülikiiresti tänu kannibaliseerimise ajakirjanduslikule praktikale. Oma rolli mängib siinkohal ka „meediahaibi“ mõiste, mis tugineb „kambaajakirjandusel“, millest tingituna ei ole võimalik ühel väljaandel kajastusest eemale jääda, mistõttu levivad väga ühetaolised uudised (Vasterman, 2005). Sellele lisaks ei saa minetada võimalust, et mõned ajakirjanikud tõepoolest fabritseerivad uudiseid lootuses, et need leiavad suure lugejaskonna ning läbi selle tasuvad ära ta tööandjale, kes ootab klikkide pealt reklaamitulu. On tuvastatud selgelt eesmärgipärase vaeuudiste levik klubivahetusuudistes, kus 2008. aastal mõtles üks Iiri ajakirjanik eksperimendi korras välja fiktiivse jalgpallimängija, kelle kohta hakkas ta internetifoorumites postitusi tegema ning õigel hetkel paiskas välja ka ühe teda puudutava klubivahetusuudise, mis hakkas levima ning lõpuks tegi seda ilma (tema) esmasele allikale üldse viitamata (Smith, 2017). Selline käitumine võib olla ka pahatahtlik ning pakkumist muidugi ei saa ju olla ilma turuta. Ning kodanikuajakirjandus täidab seda nišši, mõnikord mitte isegi tõesusele eriti mõttejõudu kulutamata (Smith, 2017). Seega on

täiesti võimalik, et (loodetavasti vaid) mõningaste ajakirjanike prioriteet ei olegi tõesus, vaid uudisväärtus ning selle roll reaalse rahalise väärtuse loomisel.

Seega mis jääb üle ajakirjanikel, kes tõesust väärtustavad kuid peavad kas läbi valikute või asjaolude oma leiba teenima jalgpalliajakirjanduse valdkonnas, kus mõnikord tahes-tahtmata peab ka klubivahetusuudistest juttu tegema? Otseloomulikult on siinkohal tugevaks eelduseks tõesuse väärtustamine ning ka kompetents tõesuse võimalikult täpselt määramisel. Sellisel juhul oleks sel ajakirjanikul, kes siiralt on veendunud oma uudise tõesuses, kõige targem kasutada eelmainitud isikupõhiseid läbipaistvuspraktikaid. Esmalt on oma isiku sidumine usaldusväärsete uudistega niivõinaa hea karjäärilüke, kuid see võib ka tekitada lugejaskonnas olukorra, kus taoliseid läbipaistvuspraktikaid hakatakse usaldusväärsete uudistega seostama. See aga paneb ebatõeste uudiste tootjad loodetavasti fakti ette - et säilitada oma turuosa, peab oma kahtlusväärse kvaliteediga uudiste külge oma isiklikku informatsiooni pookima. Loodetavasti see moodustab ühe filtri, mis hakkab ebatõeseid uudiseid välja sorteerima.

Kindlasti on sellisele ajakirjanikule kasulik ka oma kontaktandmete (st digitaalsete, nagu e-mail või sotsiaalmeediakonto) esile toomine oma artiklites. Mitte ainult ei näita see enesekindlust artikli kvaliteedi ning usaldusväärse osas, kuid võimaldab ka vajadusel allikatel pöörduda autori pool viisil, mida mõned siin töös uuritud kaasavad läbipaistvuspraktikad ilmtingimata ei pruugi (näiteks ei tundu tõenäoline, et mängija agent, kes vahendab kümneid miljoneid eurosid väärt tehingut, oleks nõus seda tehingut kommenteerima *online*-portaali kommentaariumis hoolimata sellest, kas ta saaks teha seda anonüümselt või mitte).

Allikate esile toomise osas peab selline ajakirjanik tõenäoliselt siiski kaitsma võimalust oma allikatel anonüümseteks jääda. Sellest hoolimata võiksid ajakirjanikud vähem kaalu anda teiste väljaannete väidetele juhul kui neis puuduvad muud isikupõhised läbipaistvuspraktikad. Enesekontroll teiste ajakirjanduslike allikate kasutamisel aitaks samuti välja filtreerida pikas perspektiivis ebatõeseid artikleid tootvaid väljaandeid. Hetkel sellist tegevust pigem ei kohta - kannibaliseerivad artiklid kusjuures isegi valdavas enamuses hoiduvad originaalsete allikate autorite esile toomist üldse, mainides tavaliselt ära vaid väljaande, milles uudis publitseeriti. Kui isikupõhiseid läbipaistvuspraktikaid kasutavad ajakirjanikud

aga suudavad piisavalt kaua oma usaldusväärstust ning toodangu tõesust üleval hoida, peaks loodetavasti toimuma kollektiivse normi muutus jalgpalliajakirjanduslike standardite osas. Seda peaks omakorda soodustama nende ajakirjanike toimetajad, kes siia maani on läbipaistvuspraktikate osas pigem töötajate arvates leigelt suhtunud (Gade et al, 2018). See on aga majanduslikke asjaolusid arvesse võttes ebatõenäoline või parimal juhul äärmiselt raskendatud, kuna toimetused, mis selliseid läbipaistvuspraktikaid laiemalt rakendama hakkaksid, võivad riskida ajutise lugejaskonna vähenemisega. Seega on klubivahetusuudiste kvaliteedi tõstmine läbi läbipaistvuspraktikate rakendamise keerulise olukorra ees, kus uudiste tootmise, avaldamise ning tarbimise protsessis on osapooli, kel oleks tugev motivatsioon ja võimekus sellist muutust sisse viia, üpris vähe.

Üheks võimalikuks tööpraktikate mõjutamise meetodiks on taolise isikupõhise läbipaistvuse mõiste laialdasem rakendamine ajakirjandusalastes eetikakoodeksites. Kui eetikakoodeksid kajastavad üldise ajakirjandusliku professionaalse valdkonna tõekspidamisi kvaliteetse ajakirjanduse ning aktsepteeritava ja sotsiaalselt kasuliku käitumise osas, siis vastavalt käesolevas töös tehtud järeldused oleksid kindlasti kandidaadid eetikakoodeksitesse sisestamiseks. Kuigi jalgpalliajakirjandusel puudub omaette eetikakoodeks (Inglismaal ning seega selle töö fookusele kõige täpsemini vastav on sellele kõige lähedam eelpool esile toodud *Football Writers' Association*-i põhikiri; spordiajakirjanikke üldiselt juhendab kindlasti ka Associated Pressi sporditoimetajate loodud eetikajuhend (Associated Press Sports Editors, i.a)), võib Eestis rakendada van der Wurffi ning Schönbachi (2011) pakutud vabatahtliku koodeksi loomist, eriti Graves et al (2016) ajakirjanike faktikontrollimise motivatsiooni osas tehtud leidude valguses. Eesti riigi ning ajakirjandussektori võrdelist väiksust arvestades ei tundu ebatõenäoline, et spordiajakirjanike omavaheline suhtlus on pigem tihe. Formaalset läbikäimist võib võimaldada Eesti Spordiajakirjanike selts, mis võiks oma liikmete hulgas teadlikkust antud läbipaistvuspraktikate osas levitada. Nende läbipaistvuspraktikate omaks võtmine taoliste professionaalide kogumi poolt omaks maksimaalset mõju. Valimisse sattunud Inglismaa ajakirjate osas tasub muidugi mainida, et paljud Inglismaa ajalehed on üldise avaliku arutelu osas oma rolli ning vastutuse üle pigem vastumeelne (Thomas, Finneman, 2014). See aga annab mingil määral

tõsiseltvõetavust argumendile, et kõige parem praktikate muutja on kolleegide poolne mõjutus.

Kvaliteetne jalgpalliajakirjandus on aga ülimalt tähtis, kuna mängus ei ole vaid mõne hasartmänguri eurod, mida ta mingi mängija klubivahetuse peale panustab. Nagu teooria peatükis sai esile toodud, esindab jalgpall mitmeid sotsiaalseid ja kultuurilisi nähtusi ning see peegeldub ka tema kajastuses meedia poolt. Vähenenud läbipaistvus avab tee ajakirjanike ning meedia ära kasutamisele jõudude poolt, mille eesmärgid ei pruugi olla kuivõrd altruistlikud. N-ö uusrikkad klubid nagu Chelsea FC, Manchester City, Paris Saint-Germain on pidevalt saanud kriitikat nende kergemeelse mängijate raha kulutamise pärast, kuid kohati on see kriitika tulenenud ebatõesetest klubivahetusuudistest. Laiem jalgpalli järgiv üldsus seega võtab negatiivse hoiaku mingi klubi, mängija(te) ning töötaja(te) osas (rääkimata võimalikust klubi omanikust ja sponsoritest) lähtudes mingist juhtumist, mida tegelikult polegi veel juhtunud ning mida ei pruugigi juhtuda! Teisalt aga kasutavad ka jalgpalliklubid ise sellist segadust enda kasuks ära - internetis on täis sotsiaalmeediasse ülesse laetud videoid¹⁰ ja muud meediat, mis tervitavad mängijaid klubidesse, kuhu nad tegelikult kunagi ei jõuagi. Selline tegevus aga hoiab antud klubisid meedias ning mõneti aitab kaasa klubide populaarsuse kasvule kui ka sellest tulenevalt klubi toodete müümisele. Taaskord on siinkohal ajakirjaniku parim võimalus kasutada läbipaistvuspraktikaid, et teda ei süüdistataks selliste juhtumite puhul ning et ta maine ning tema tegevusala usaldusväärsus ei saaks niivõrd palju kannatada.

Lisaks sellele on problemaatiline ka jalgpalliajakirjanduse roll sotsiaalselt, poliitiliselt ning kultuuriliselt tähtsate teemade käsitlemisel. Kõiki viimaseid jalgpalli maailmameistrivõistluseid on saatnud mingi sotsiaalne narratiiv - 2006. aasta Saksamaal toimunud MM-i puhul oli teemaks Saksamaa rahvuslik ühtsus ning enesekuvand, 2010. aastal Lõuna-Aafrika võimekus olla Aafrika mandri esinduslikuim riik (kuna tegemist oli esimese Aafrika riigiga, mis seda võistlust korraldas), 2014. aastal Brasiilias sotsiaalse kihistumise problem, 2018. aastal Venemaal riigi väidetav ebademokraatlikkus ning tulevane võistlus 2022. aastal

¹⁰ Tegemist on niivõrd levinud fenomeniga, et toon siinkohal illustreerimiseks esile vaid ühe näite - Mauro Icardit Manchesteri Unitedi jalgpalliklubisse tervitav video, mis on kuu ajaga saanud youtube'is rohkem kui 100 000 vaatamist (<https://www.youtube.com/watch?v=DcBsaiY-2gQ>). Mauro Icardi on käesoleva teksti kirjutamise ajal ikka veel FC Internazionale Milano mängija.

Kataris tõi esile antud riigis toimuvad inimõiguste rikkumised viisil, mis provotseerisid mõningatelt isegi üleskutse üritust boikoteerida (Ostlere, 2018). Jalgpalliajakirjanike roll antud probleemide avalikkuse ees ning abil lahkamisel võib tugevalt puuduliku usaldusväärse tõttu kannatada, ilma jalgpalliajakirjanike kaasamiseta võib aga kajastus ebapiisav olla. Jalgpalliajakirjanikel on kindlasti väärtuslik võime kontekstualiseerida otsuseid või juhtumeid, mis väljaspool jalgpalliajakirjandust võib algul olla arusaadamatud.

5. MEETODI KRIITIKA NING SOOVITUSED

Selles töös on rakendatud standardiseeritud kontentanalüüsi ning sellest tulenevalt on tal ka potentsiaalsed kitsaskohad. Kalmus (2015) on selle kriitikana esile toonud, et „standardiseeritud kontentanalüüs ei tarvitse olla maksimaalselt objektiivne ainuüksi põhjusel, et suurte tekstihulkade läbitöötamisel võivad kodeerijad teha kodeerimisotsustusi kiirustades ja esmamuljele tuginedes“. Tõepoolest ei saa välistada võimalust, et mõned läbipaistvuspraktikad lihtsalt jäid märkamata seoses tekstihulkade koguse ning mitmekesisusega. Samas on ka valimi suurus (100 artiklit 416 kõiksest valimist) pigem väike ning suurema võimaliku ajalise ressursi puhul oleksin soovinud seda valimit suurendada vähemalt pooleks kõiksest valimist, kuna praegusel hetkel võis jääda mõni väljaanne (nimelt Telegraph, mis moodustas lõppvalimisse sattunud artiklitest vaid 2%) põhimõtteliselt kõrvale. Ka väljaannete valikut võiks suurendada, et teha paikapanevamaid üldistusi jalgpallimeedia kohta. Valiku suurendamisel tasub arvesse võtta ka väljaannete olemust - siinsesse valimisse ei sattunud ühtegi eksklusiivselt jalgpalliuudistega tegelevat portaali (kõik kajastavad vähemalt ka mingeid muid spordialasid), kuigi neid eksisteerib ning vastavalt nende tegevusele pruugivad nende läbipaistvuspraktikad ka tugevalt erineda. Samuti võisin teha vigu kodeerimisjuhendi moodustamisel või jätta selle käigus kõrvale mõni tähtis kategooria, mis läbipaistvuspraktikana kirja läheks. Näiteks jätsin kõrvale Domingo ja Heikkilä (2012) poolt esile toodud läbipaistvuspraktika, mis hõlmas omanikusuhte avalikustamist.

Tuleb ka rõhutada, et praegune uurimus käsitles vaid *online*-meediat, mille moodustasid tekstipõhised artiklid, st kõrvale jäid heliline ning audiovisuaalne meedia. Mõlemas on võimalik rakendada mõningaid selles töös otsitud läbipaistvuspraktikaid - *podcast*-i läbiviija võib näiteks selle alguses öelda oma nime ning kontakti, samuti võib ta teha intervjuusid selgelt identifitseeritud otseste allikatega. Teistes ajakirjanduslikes formaatides võib läbipaistvustehnikaid esineda ka rohkem vaid sellepärast, et nende tegemiseks kulub rohkem aega ning seetõttu kaob või vähemalt väheneb teooria peatükis mainitud viivitamatuse nõue.

Üheks käesoleva töö puuduseks on võrdlusmomendi puudumine teiste teemadega. Kuigi Karlsson (2010) on uurinud kolme ajalehe *online*-publikatsioonide (Dagens Nyheter, The Guardian, The New York Times) läbipaistvuspraktikate (tema määratluse kohaselt läbipaistvusrituaalide) kasutamist, siis on käesolev töö tema lähenemisest siiski erinev. Üks pigem küll tunnetuslik sarnasus on mõlema töö tehtud järeldused The Guardiani ajatemplite praktikate kohta, kuid isegi sel juhul eristab kahte tööd ajaline ruum, mille käigus vastava ajalehe praktikad on vabalt võinud muutuda. Seega oleks minu soovitus teema edasiste uurijatele kindlasti järgmine - proovida ehitada ülesse oma uuringuid võimalikult uute ning vormilt sarnaste uurimuste peale, et tekiks võrdlusmoment, mis lubaks uurijal teha kindlusega väiteid klubivahetusuudiste spetsiifika kohta. Siinkohal ei tasu muidugi unustada, et klubivahetusuudiste puhul sai siin töös rakendatud tõesuse mõõtmist viisil, millega kõik ei pruugi nõustuda ning teiste teemade puhul võib artiklite tõesuse mõõtmine veelgi keerulisem olla.

KOKKUVÕTE

Antud magistritöö käigus uurisin Inglismaa tippjalgpallis toimuvate mängijate klubivahetuste kajastust inglise meedias eesmärgiga leida nendes artiklites läbipaistvuspraktikate tunnuseid ning võrrelda neid artiklite tõesusega, kuna läbipaistvust on akadeemias sel sajandil aina rohkem esile toodud kui peamist lähenemist, mis peaks asendama objektiivsuse olemasoleva ortodoksia. Nende artiklite, nende tõesuse ning neis kasutatavate läbipaistvuspraktikate uurimise läbi lootsin teha järeldusi läbipaistvuspraktikate potentsiaalse kasu kohta jalgpalliajakirjandusliku kvaliteedi ning usaldusvääruse osas. Rakendades standardiseeritud kontentanalüüsi uurimisstrateegiat, et kvantifitseerida läbipaistvuspraktikate esinemiskogust uuritud valimis, kerkisid tõepoolest kuut suurt jalgpalli kajastavat *online*-portaali uurides esile mingid esmased suundumused. Üpris vähesed klubivahetusuudised kasutavad kommentaariumeid, mitte ükski ei too esile selgelt oma sisu muutmise põhjust, kuigi selle tegevuse kellaag on tihti esile toodud. Levinud on kannibaliseerimine (teistele ajakirjanduslikele allikatele tuginemine) mis osutus pigem kehvade tõesusega uudise märgiks. Seega üks esimene tähtis järeldus on see, et mitte kõik läbipaistvuspraktikad ole tingimata kvaliteeti ega tõesust näitavad märgid.

Kui läbitöötatud teoreetiline kirjandus pakkus välja mitmeid võimalikke läbipaistvuse käsitlusi ning konkreetselt avalikustava ning kaasava läbipaistvuspraktikate kategooriaid, siis uurimise käigus selgus, et pigem on usaldusväärsemad need artiklid, mis kasutavad isikupõhised läbipaistvuspraktikaid (nagu näiteks autori identiteedi ning kontaktandmete avalikustamine artikli vahetus läheduses). Sellest tulenevalt (eeldusel, et keskmine lugeja peab klubivahetusuudiste puhul kvaliteedi märgiks selle uudise tõesust) järeldab käesolev töö, et klubivahetusuudiste üheks kvaliteeti märkivaks praktikaks on autorluse läbipaistvus ning autorite kättesaadavus. See järeldus peaks olema juhiseks klubivahetusuudiste tarbijale uudise potentsiaalse tõesuse osas kui ka väljaande üldise kvaliteedi osas. Samas on tegemist ka soovitusliku praktikaga ajakirjanikele, kes klubivahetusi kajastavad - isikupõhised läbipaistvuspraktikad mitte ainult ei ole märk uudise tõenäolisest kvaliteedist, vaid ka abivahend ajakirjanikul enda professionaalse

kuvandi loomiseks. Meeles tuleb muidugi pidada, et läbipaistvuspraktika *per se* ei ole kvaliteedi ning tõesuse märk ning mõned praktikad, kuigi nad täidavad teoreetiliselt läbipaistvuse ideaali tingimusi, annavad reaalsuses pigem märku halvast kvaliteedist või tõesusest. Seega ei saa käesolev töö kinnitada kindlusega läbipaistvuse kui uue paradigma kategoorilist kasu, vaid anda edasistele uurijatele märku, et läbipaistvusel põhineval lähenemisel on oma tugevad ning nõrgad küljed. Kindlasti on tarvis neid ka edasi uurida ning seda ka ajakirjanduses laiemalt. Klubivahetusuudiste üks eelis on aga see, et nende puhul tõepoolest oli võimalik väidete tõesust võrdlemisi selgelt kontrollida.

Praeguses töös tehtud järeldused on loodetavasti baasiks edasisele klubivahetusuudiste alasele läbipaistvuse edendamisele kui ka mõtteaineks läbipaistvusepraktikate rakendamise osas muude valdkondade ajakirjanikele. On vähe kajastatavaid teemasid, mille kajastamise usaldusväärsus ja tõesus on niivõrd kehvast seisusest. Jalgpalli kui spordiala edasise arenguga kaasnevate väljakutsete lahendamine on sõltuv ka seda kajastava ajakirjanduse kvaliteedist. Kui jalgpalliajakirjanduse kvaliteet peaks olema madal (ning seda tunnetab ka lugejaskond) ning sellest sõltuvalt on puudulik ka valdkonna ajakirjanduse usaldusväärsus, siis on ülimalt raske ajakirjanikel seda tagasi võita, kui tehakse lugusid näiteks rahapesust, võimu kuritarvitamisest või muudest tegevustest, mis vabas ja demokraatlikus ühiskonnas tavaliselt põlu all on. Edasine valdkonna ajakirjandusliku praktika parandamine on seega tähtis mitte ainult spordile endale, vaid ka ühiskonnale, mis seda ümbritseb ning mis spordialal läbi oma tähelepanu ning rahastuse õitseda lubab. Läbipaistvuspraktikate uurimine ja vajadusel ning sobivusel ka ajakirjanike, nende ülemuste ning neid ühendavate organisatsioonide poolne rakendamine on kindlasti selle protsessi võimaldamise üks tähtis osa.

SUMMARY

In this master's thesis, the author researches the phenomenon of online football transfer news and the practices contained therein. Relying on personal experience as a consumer of football news and theoretical literature pertaining to both sports journalism and football journalism as well as the wider sociological effects of football and its coverage in general, it is established that sports journalism is seen to have a trustworthiness crisis. Football transfer news is particularly hit hard by this due to inherent issues within transfer reporting (such as its commercialization, the need to anonymize sources and required immediacy in publishing news stories) as well as its poor truthfulness.

In the chapter of the thesis that touches upon theoretical literature of journalism practices and ethics, the author brings up the proposed normative shift in journalism ethics from the established orthodoxy of objectivism to the new challenger of transparency. The concept of transparency is often proposed as a fitting paradigmatic approach to 21st century digital news reporting and is said to be beneficial in (re)establishing journalistic trustworthiness and the professional journalistic self-image that as of late is perceived to be diminishing.

Drawing on theoretical literature, mostly inspired by Domingo and Heikkilä (2012) and Karlsson (2010), the writer establishes categories for transparency practices and identifies them within the sample of six mainstream English football news sites using the standardized content analysis research strategy. Articles covering transfers involving at least one club in the English Premier League in the days (1st-9th august of 2018 and 21st january to the 1st of february 2019; a total of 22 days of the most intensive period of transfer coverage during a season) leading up to the summer and winter transfer windows of the 2018/19 season are investigated.

The findings suggest that not all transparency practices are guarantees of truthful and quality reporting. One especially egregious example is the practice of cannibalistic citation, where *online*-portals do cite their sources, but those sources are other journalistic ones. Cannibalistic citation was indeed found to be a marker of untruthful news stories. However, positive practices were also established. Personalized

transparency practices seemed to be a mark of quality reporting and a higher chance of truthfulness - articles that specifically brought up their author and his/her contact information as well as non-anonymized info about their primary sources.

As such, according to these findings, as a truth-telling strategy that is hoped to bring increased trustworthiness to a journalistic field, transparency is not a guaranteed all-or-nothing approach. Rather, specific transparency practices and the ways in which they are used can be construed as a marker of truthfulness and quality reporting, not the inclusion of transparency practices on their own. The author thus proposes the adoption of said beneficial transparency practices in the football transfer news reporting press as a voluntary code such as conceptually proposed by van der Wurff and Schönbach (2011) to increase the trustworthiness and professional self-image of the field. This would be useful both to halt the further deterioration of the perceived quality of transfer news reporting as well as grounds on which journalists can establish credibility in reporting and criticizing the various wider societal, political and cultural issues that relate to football transfers.

Kasutatud allikad

1. **Ackerman, Gwen** (2013), *Israel-Based Football Website Is Turning Fans' Love of the Game Into a New Media Business*, Bloomberg, 09.09.2013, kasutatud 28.05.19 [WWW] <https://www.bloomberg.com/news/2013-09-09/israel-based-football-website-is-turning-fans-love-of-the-game-into-a-new-media-business.html>
2. **Al-Najjar, Abeer** (2011), *Contesting Patriotism and Global Journalism Ethics in Arab Journalism*, Journalism Studies, Vol. 12, No 6, lk 747-756
3. **Associated Press Sports Editors**, *Ethics Guidelines - APSE*, kasutatud 28.05.2019 [WWW] <http://apsportseditors.com/apse-ethics-guidelines/>
4. **Bachmann, Philipp; Ingenhoff, Diana** (2017), *How Do Media Companies Gain Legitimacy? An Experimental Study on the (Ir)Relevance of CSR Communication*, International Journal Of Strategic Communication 2017, Vol. 11, No. 1, lk 79–94
5. **BBCSport** (2011), *Time to 'scrap' January transfer window - LMA*, 31.01.2011, kasutatud 20.04.2019, [WWW] <http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/football/9380994.stm>
6. **BBCSport** (2015), *Fifpro: players' union says 'failing' transfer system needs reform*, 27.01.2015, kasutatud 20.04.2019, [WWW] <https://www.bbc.com/sport/football/31001193>
7. **Best Soccer Websites. Website ranking 2019**, Aelieve, kasutatud 28.05.2019 [WWW] <https://aelieve.com/rankings/websites/category/sports/best-soccer-websites/>
8. **Berlin, Peter** (2018), *World Cups and Olympic Games: How to stop three weeks of fete from turning into 30 years of debt*, OECD Observer, No314, Q2, lk 23-24
9. **Berry, Ralph** (2004), *Down with Football*, Contemporary Review. Oct2004, Vol. 285(1665), lk 229-234
10. **Bright, Sam; Subedar, Anisa** (2017) *'Rooney to China'?: The real impact of fake football news*, BBC, 14.07.2017, kasutatud 13.05.2019 [WWW] <https://www.bbc.com/news/blogs-trending-40574049>

11. **Buraimo, Babatunde; Simmons, Rob** (2015), *Uncertainty of Outcome or Star Quality? Television Audience Demand for English Premier League Football*, *International Journal of the Economics of Business*, Vol. 22, No. 3, lk 449–469
12. **Buschmann, Rafael; Winterbach, Cristoph; Wulzinger, Michael** (2019), *Interview with Football Leaks Lawyer 'He Is Absolutely Aware of the Earthquake He Triggered'*, *Spiegel Online*, 25.01.2019, kasutatud 18.05.2019 [WWW] <https://www.spiegel.de/international/world/interview-with-lawyer-for-detained-football-leaks-whistleblower-a-1249970.html>
13. **Campbell, Paul** (2015), *Why the January transfer window should be abolished*, *The Guardian*, 02.02.2015, kasutatud 22.04.2019 [WWW] <https://www.theguardian.com/football/blog/2015/feb/02/january-transfer-window-deadline-day-abolished>
14. **Caple, Helen; Greenwood, Kate; Lumby, Catharine** (2011), *What league? The representation of female athletes in Australian television sports coverage*, *Media International Australia*, No140 (August 2011), lk 137-146
15. **Carmeli, Yoram S.; Grossman, Ronit** (2000), *'It's a game between Jews and Arabs' Soccer Journalism, Otherness and Abjection in the Israeli Context*, *Culture, Sport, Society*, Vol. 3, No. 2, lk 23-43
16. **Chomsky, Noam; Herman, Edward S.** (2002), *Manufacturing Consent*, Pantheon Books, New York
17. **Couto, Euclides de Freitas** (2014), *Football, Control and Resistance in the Brazilian Military Dictatorship in the 1970s*, *The International Journal of the History of Sport*, 31:10, lk 1267-1277
18. **Cox, Ryan; Hills, Laura; Kennedy, Eileen** (2015), *Myths of nation in the Champions League*, *Soccer & Society*, Vol. 16, No. 5–6, lk 674–692
19. **Craft, Stephanie; Vos, Tim P.** (2017) *The Discursive Construction of Journalistic Transparency*, *Journalism Studies*, 18:12, lk 1505-1522
20. **Dean, Walter (i.a)**, *What does a journalist do*, American Press Institute, kasutatud 25.04.2019 [WWW] <https://www.americanpressinstitute.org/journalism-essentials/what-is-journalism/journalist/>

21. **Deuze, Mark** (2005), *What is journalism? Professional identity and ideology of journalists reconsidered*, *Journalism*, Vol. 6(4), lk 442–464
22. **Dobson, Stephen; Goddard, John** (2004), *The Economics of Football*, Cambridge University Press, e-raamat
23. **Domingo, David; Heikkilä, Heikki** (2012), *Media Accountability Practices in Online News Media*, Siapera, Eugenia; Veglis, Andreas (toim), *The Handbook of Global Online Journalism*, lk 272-289, John Wiley & Sons, e-raamat
24. **Donsbach, Wolfgang; Klett, Bettina** (1993), *Subjective objectivity. How journalists in four countries define a key term of their profession*, *International Communication Gazette*, Vol. 51(1), lk 53-83
25. **van Duyn, Emily; Collier, Jessica** (2019), *Priming and Fake News: The Effects of Elite Discourse on Evaluations of News Media*, *Mass Communication and Society*, 22:1, lk 29-48
26. **Eccleshare, Charlie** (2018), *How we fell out of love with the transfer window*, *The Telegraph*, 02.01.2018, kasutatud 22.04.2019 [WWW] <https://www.telegraph.co.uk/football/2018/01/02/fell-love-transfer-window/>
27. **EALL** (1998), *Eesti ajakirjanduseetika koodeks*, kasutatud 25.04.2019 [WWW] <http://www.eall.ee/eetikakoodeks.html>
28. **Eesti keele seletav sõnaraamat (i.a)**, veebiversioon. Kasutatud 25.04.2019 [WWW] <http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi>
29. **Eide, Martin** (2014), *Accounting for Journalism*, *Journalism Studies*, 2014 Vol. 15, No. 5, lk 679–688
30. **European Football Statistics (i.a)**, kasutatud 27.04.2019 [www] <http://www.european-football-statistics.co.uk/ecr/datesleague.htm>
31. **Feenstra, Ramón A.** (2014), *Communication Ethics: Monitoring As A Complement To Self-Regulation In The Pursuit Of Transparency In The News Industry*, *Ramon Llull Journal of Applied Ethics* 2014. issue 5, lk 113-124
32. **FIFA** (2018), *Regulations on the Status and Transfer of players*, [WWW] <https://resources.fifa.com/image/upload/regulations-on-the-status-and-transfer-of-players-2018-2925437.pdf?cloudid=c83ynehmkp62h5vgwg9g>
33. **Football Writers' Association** (2018), *Objectives and Constitution*, oktoober 2018 [WWW] <http://footballwriters.co.uk/about/>

34. **Get behind our sports coverage** (2018), The Guardian, 21.09.2018, kasutatud 29.05.2019 [WWW] <https://advertising.theguardian.com/advertising/blog/get-behind-our-sports-coverage>
35. **Graves, Lucas; Nyhan, Brendan; Reifler, Jason** (2016), *Understanding Innovations in Journalistic Practice: A Field Experiment Examining Motivations for Fact-Checking*, Journal of Communication 66 (2016), lk 102–138
36. **Grimmer, Cristoph G; Kian, Edward M.** (2013), *Reflections of German Football Journalists on Their Relationships With Bundesliga Club Public Relations Practitioners*, International Journal of Sport Communication, 2013(6), lk 446-463
37. **Gunter, Joel** (2010), *Journalisted Yearly: Elections, World Cups and Wikileaks*, journalism.co.uk, kasutatud 12.04.2019 [WWW] <https://blogs.journalism.co.uk/2010/12/22/journalisted-yearly-elections-world-cups-and-wikileaks/>
38. **Hanitzsch, Thomas** (2007), *Deconstructing Journalism Culture: Toward a Universal Theory*, Communication Theory 17 (2007) lk 367–385
39. **Harry, Joseph C.** (2014), *Journalistic quotation: Reported speech in newspapers from a semioticlinguistic perspective*, Journalism, Vol. 15(8), lk 1041–1058
40. **Helal, Ronaldo; Soares, Antonio Jorge** (2014), *The decline of the ‘Soccer-Nation’: journalism, soccer and national identity in the 2002 World Cup*, Soccer & Society, Vol. 15, No. 1, lk 132-146
41. **Hellmueller, Lea; Vos, Tim P., Poepsel, Mark A.** (2013), *Shifting Journalistic Capital? Transparency and objectivity in the twenty-first century*, Journalism Studies, Vol. 14, No. 3, lk 287-304
42. **Hollanda, Bernardo Borges Buarque de** (2014), *Echoes of the Tragedy: The Sport Memoir and the Representation of the 1950 World Cup*, The International Journal of the History of Sport, 31:10, lk 1287-1302
43. **Holyman, Ian** (2018), *Paul Pogba: I am world's 'most criticised player' after Man United transfer*, 18.06.2018, ESPN.com, kasutatud 19.05.2019 [WWW] <http://www.espn.co.uk/football/france/story/3531675/paul-pogba-i-am-worlds-most-criticised-player-after-manchester-united-transfer>

44. **Høyer, Svernik; Lauk, Epp** (2003), *The Paradoxes of the Journalistic Profession*, Nordicom Review No2/2003, lk 3-18
45. **Hutton, Will** (2015), *Football is just one example of the inequalities that bedevil us*, The Guardian, 15.02.2015, kasutatud 28.05.2019 [WWW] <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/feb/15/football-one-of-the-inequalities-that-bedevil-us-premier-league>
46. **Johnson, Jonathan** (2019), *PSG ordered to reinstate Adrien Rabiot by pro footballers' union*, 21.01.2019, ESPN.com, kasutatud 27.04.2019 [WWW] <http://www.espn.com/soccer/soccer-transfers/story/3756139/psg-ordered-to-reinstate-adrien-rabiot-by-pro-footballers-union>
47. **Kalmus, Veronika** (2015), *Standardiseeritud kontentanalüüs*, Sotsiaalse analüüsi ja meetodite ja metodoloogia õpibaas, kasutatud 27.04.2019 [WWW] <http://samm.ut.ee/kontentanalyys>
48. **Kampf, Zohar; Daskal, Efrat** (2014) *Communicating Imperfection: The Ethical Principles of News Corrections*, Communication Theory 24 (2014) lk 165–185
49. **Karlsson, Michael** (2010), *Rituals of Transparency. Evaluating online news outlets' uses of transparency rituals in the United States, United Kingdom and Sweden*, Journalism Studies, Vol. 11, No 4, lk 535-545
50. **Karlsson, Michael** (2011), *The immediacy of online news, the visibility of journalistic processes and a restructuring of journalistic authority*, Journalism 12(3), lk 279–295
51. **Keeble, Richard** (2009), *Ethics for Journalists. Second Edition*. Taylor and Francis, e-raamat
52. **Kuper, Simon; Szymanski, Stefan** (2010), *Soccernomics. Jalkamajandus*, AS Eesti Ajalehed, Tallinn
53. **Laine, Antti** (2016), *Gender Representation of Athletes in Finnish and Swedish Tabloids*, Nordicom Review 37(2), lk 83-98
54. **Laurson, Kristel** (2011), *Sotsiaalmeediakanalite kasutus Eesti ajakirjanike töös*, Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
55. **Lemus Delgado, Daniel Ricardo** (2016), *Opening Ceremonies of International Sports Events: The Other Face of Chinese Soft Power*, The International Journal of the History of Sport, 33:5, lk 607-623

56. **Leslie, Gregg** (2009), *Who is a "journalist?"*, Reporters Committee for Freedom of the Press, kasutatud 24.04.2019 [WWW] <https://www.rcfp.org/journals/the-news-media-and-the-law-fall-2009/who-journalist/>
57. **Liew, Jonathan** (2019), *The partisan TV pundits are taking over football - but does it matter?* The Independent, 17.05.2018, kasutatud 18.05.2019 [WWW] <https://www.independent.co.uk/sport/football/premier-league/pundits-gary-neville-jamie-carragher-glenn-hodder-gary-lineker-sky-sports-bt-sport-a8918826.html>
58. **Lippmann, Walter** (1922), *Public Opinion*, Project Gutenberg, 2014, e-raamat
59. **Lomp, Merju** (2015), *Jalgpallimetafoorid ja fraseologismid Eesti ajalehtede jalgpalliuudistes*, Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, eesti keele osakond.
60. **López Frías, Francisco Javier** (2018), *Football transfers and moral responsibility*, Soccer & Society, 19:4, lk 560-572
61. **Madisson, Mari-Liis; Ventsel, Andreas** (2017), *Tõejärgse retoorika tõetingimused*, Sirp, 27.01.2017, kasutatud 13.05.2019 [WWW] <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c9-sotsiaalia/toejargse-retoorika-toetingimused/>
62. **Mindich, David** (1998), *Just the Facts: How "Objectivity" Came to Define American Journalism*, New York University Press, New York
63. **McCarthy, Brigid** (2012), *Consuming sports media, producing sports media: An analysis of two fan sports blogospheres*, International Review for the Sociology of Sport, Vol. 48(4), lk 421–434
64. **McBride, Kelly** (2014), *New Values in Journalism Ethics. Shrinking resources put duty on individual journalists*, IRE journal, spring 2014, lk 18-19
65. **McKenna, Chris** (2014), *Manchester City manager Manuel Pellegrini backs Arsenal counterpart Arsène Wenger over Juan Mata transfer*, The Telegraph, 24.01.2014, kasutatud 20.04.2019, [WWW] <https://www.telegraph.co.uk/sport/football/teams/manchester-city/10596136/Manchester-City-manager-Manuel-Pellegrini-backs-Arsenal-counterpart-Arsene-Wenger-over-Juan-Mata-transfer.html>

66. **Metro.co.uk - Media Pack**, Metro.co.uk, kasutatud 29.05.2019 [WWW]
<https://www.mailmetromedia.co.uk/wp-content/themes/mailbrands/pdf/audience/audience-metro-co-uk.pdf>
67. **Mills, Richard** (2016), *The pitch itself was no man's land: "Siege, Željezničar Sarajevo Football Club and the Grbavica Stadium*, Nationalities Papers, Vol. 44, No. 6, lk 877–903
68. **Mehler, Andreas** (2008), *Political discourse in football coverage – the cases of Côte d'Ivoire and Ghana*, Soccer & Society Vol. 9, No. 1, lk 96-110
69. **Nilsson, Monica Löfgren, Örnebring, Henrik** (2016), *Journalism Under Threat*, Journalism Practice. Oct2016, Vol. 10 Issue 7, lk 880-890
70. **Oates, Thomas P.; Pauly, John** (2007), *Sports Journalism as Moral and Ethical Discourse*, Journal of Mass Media Ethics, 22(4), lk 332–347
71. **Olabe Sanchez, Fernando** (2013), *The sports journalists up against the communication model of football clubs in Spain: the case of Real Madrid CF in the 2011-2012 season*, Communication & Society, Vol. 26, n. 4, lk 195-215
72. **Ostlere, Lawrence** (2018), *Qatar 2022: A reputation irrevocably damaged, what has a minor Gulf state to gain from hosting the World Cup?*, The Independent, 19.12.2018, kasutatud 28.05.2019 [WWW]
<https://www.independent.co.uk/sport/football/world-cup/qatar-world-cup-2022-host-bid-reputation-cost-soft-power-a8690366.html>
73. **O'Sullivan, John** (2012), *Challenging Values: The "Good" Journalist Online*, Siapera, Eugenia; Veglis, Andreas (toim), *The Handbook of Global Online Journalism*, lk 39-58 John Wiley & Sons, e-raamat
74. **Partners**, Premier League, kasutatud 29.05.2019 [WWW]
<https://www.premierleague.com/partners>
75. **Phillips, Angela** (2010), *Transparency and the New Ethics of Journalism*, Journalism Practice, Vol. 4, No 3, , lk 373-382
76. **Pike, Elizabeth CJ; Jackson, Steven J; Wenner, Lawrence A** (2015), *Assessing the sociology of sport: On the trajectory, challenges, and future of the field*, International Review for the Sociology of Sport, Vol. 50(4-5), lk 357-362

77. **Plaisance, Patrick Lee** (2007), *Transparency: An Assessment of the Kantian Roots of a Key Element in Media Ethics Practice*, *Journal of Mass Media Ethics*, 22(2&3), lk 187–207
78. **Premium Liiga, Transfer Records**, transfermarkt.com, kasutatud 28.05.2019 [WWW] <https://www.transfermarkt.com/premium-liiga/transferrekorde/wettbewerb/EST1>
79. **Pujol, Albert Juncà; Yuba, Eduard Inglés** (2014), *Constructing the national through sports news in Catalonia (2007–2009)*, *Catalan Journal of Communication & Cultural Studies*, Vol 6, No 2, lk 239-256
80. **Radio Television Digital News Association** (2015), *RTDNA Code of Ethics*, 11.06.2015, kasutatud 28.05.2019 [WWW] https://www.rtdna.org/content/rtdna_code_of_ethics
81. **Ramon-Vegas, Xavier; Rojas-Torrijos, José-Luis** (2017), *Mapping media accountability instruments in sports journalism*, *El profesional de la información*, v. 26, n. 2, lk 159-171.
82. **Redhead, Steve** (2010), *Lock, stock and two smoking hooligans: low sport journalism and hit-and-tell literature*, *Soccer & Society*, Vol. 11, No. 5, lk 627-642
83. **Reid, Irene A.** (2008), *'An outsider in our midst': narratives of Neil Lennon, soccer & ethno-religious bigotry in the Scottish press*, *Soccer & Society*, Vol. 9, No. 1, lk 64-80
84. **Rodriguez-Martinez, Ruth; Mauri-De los Ríos, Marcel; Fedele, Maddalena** (2017) *Criticism in journalism as an accountability instrument: the opinion of Spanish journalists*, *Communication & Society*, 30(1), lk 57-72
85. **Rootsma, Juhan** (2011), *2009. - 2010. aasta ETV spordiuudiste sisu ja vormi analüüs*, Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
86. **Rumsby, Ben** (2016), *Premier League clubs to share £8.3 billion TV windfall*, *The Telegraph*, 04.02.2016, kasutatud 27.04.2019 [WWW] <https://www.telegraph.co.uk/sport/football/12141415/Premier-League-clubs-to-share-8.3-billion-TV-windfall.html>
87. **Rämmer, Andu** (2014), *Valimi moodustamine*, Sotsiaalse analüüsi ja meetodite ja metodoloogia õpibaas, kasutatud 27.04.2019 [WWW] <https://sisu.ut.ee/samm/valimid>

88. **Schmidt, Hans C.** (2018), *Forgotten Athletes and Token Reporters: Analyzing the Gender Bias in Sports Journalism*, *Atlantic Journal of Communication*, 26:1, lk 59-74
89. **Schmidt, Hans C.** (2015), “*Still a Boys Club*”: *Perspectives on Female Sports and Sports Reporters in University Student Newspapers*, *Qualitative Research Reports in Communication*, Vol. 16, No. 1 , lk 65–74
90. **Schmidt, Hans C.** (2016), *Women’s sports coverage remains largely marginalized*, *Newspaper Research Journal*, Vol. 37(3), lk 275-298
91. **Schudson, Michael; Andreson, Chris** (2008) *Objectivity, professionalism, and truth seeking in journalism*, Wahl-Jorgensen, Karin, Hanitzsch, Thomas (toim.), *Handbook of Journalism Studies*, York:Routledge, lk. 88-101.
92. **Serazio, Michael** (2010), *When the Sportswriters Go Marching In: Sports Journalism, Collective Trauma, and Memory Metaphors*, *Critical Studies in Media Communication*, Vol. 27, No. 2, lk 155-173
93. **Shepard, Alicia C.** (2007), *For news media, transparency is a matter of trust*, *Chicago Tribune*, 22.07.2007, kasutatud 26.05.2019 [WWW] <https://www.chicagotribune.com/news/ct-xpm-2007-07-22-0707210384-story.html>
94. **Siapera, Eugenia; Veglis, Andreas** (2012), *Introduction: The Evolution of Online Journalism*, Siapera, Eugenia; Veglis, Andreas (toim), *The Handbook of Global Online Journalism*, lk 1-17 John Wiley & Sons, e-raamat
95. **Silver, Nate** (2012), *The Weatherman Is Not a Moron*, *The New York Times*, 7.09.2012, kasutatud 19.05.2019 [WWW] <https://www.nytimes.com/2012/09/09/magazine/the-weatherman-is-not-a-moron.html>
96. **Singer, Jane B.** (2007), *Contested autonomy. Professional and popular claims on journalistic norms*. *Journalism Studies*, Vol. 8, No 1, 2007, lk 79-95
97. **Smith, Kevin Z.** (2014), *Personal disclosure: Transparency isn't enough*, *Quill*, mai-juuni 2014, lk 14, 25
98. **Smith, Rory** (2017), *The Original Fake News: Soccer Transfers*, *The New York Times*, 13.07.2017, kasutatud 13.05.2019 [WWW] <https://www.nytimes.com/2017/07/13/sports/soccer/premier-league-transfers-window.html>

99. **Soccerneti foorum**, kasutatud 15.05.2019 [WWW]
<https://foorum.soccernet.ee/>
100. **Society of Professional Journalists** (2014), *SPJ Code of Ethics*, 06.09.2014, kasutatud 28.05.2019 [WWW]
<https://www.spj.org/ethicscode.asp>
101. **Sugden, John; Tomlinson, Alan** (1999), *Digging the dirt and staying clean. Retrieving the Investigative Tradition for a Critical Sociology of Sport*. *International Review for the Sociology of Sport*, 34(4), lk 385-397
102. **Sugden, John; Tomlinson, Alan** (2007), *Stories from planet football and sportsworld. Source relations and collusion in sport journalism*, *Journalism Practice*, Vol. 1, No 1, lk 44-61
103. **Šmutov, Martin** (2007), *Jalgpallihuviliste arvamused jalgpalli kajastamisest eesti meedias*. Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
104. **Tate, C. Dow; Taylor, Short A.** (2014), *Scholastic Journalism*, John Wiley & Sons, Inc., e-raamat
105. **Teppan, Sten** (2015), *Eesti Rahvusringhäälingu legitiimsed alused muutumises: praegusaeg ja visioonid*, Magistritöö, Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
106. **The most popular newspapers in the UK**, YouGov, kasutatud 29.05.2019 [WWW]
<https://yougov.co.uk/ratings/media/popularity/newspaper/all>
107. **Thomas, Ryan J.; Finneman, Teri** (2014), *Who watches the watchdogs?* *Journalism Studies*, 15:2, lk 172-186
108. **Timm, Madle** (2016), *Ajakirjanike ja sportlaste/treenerite vaheline suhtlus Eesti spordiajakirjanduses*, Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
109. **Vasterman, Peter L.M.** (2005), *Media-Hype: Self-Reinforcing News Waves, Journalistic Standards and the Construction of Social Problems*, *European Journal of Communications* 20(4), lk 506-530.
110. **Veglis, Andreas** (2012), *Journalism and Cross-media Publishing: The Case of Greece*, Siaperä, Eugenia; Veglis, Andreas (toim), *The Handbook of Global Online Journalism*, lk 209-230 John Wiley & Sons, e-raamat

111. **Voakes, Kris** (2015), *Xavi has tarnished his name forever by selling his soul to Qatar*, Goal.com, kasutatud 28.05.2019 [WWW] <https://www.goal.com/en-au/news/4016/main/2015/05/21/11945642/xavi-has-tarnished-his-name-forever-by-selling-his-soul-to>
112. **Ward, Stephen J.A.** (2010), *Global Journalism Ethics*, McGill-Queen's University Press, e-raamat
113. **Ward, Stephen J.A** (2015a), *Radical Media Ethics*, McGill-Queen's University Press, e-raamat
114. **Ward, Stephen J.A.** (2015b), *The Invention of Journalism Ethics, Second Edition : The Path to Objectivity and Beyond*, McGill-Queen's University Press, e-raamat
115. **Weedon, Gavin; Wilson, Brian; Yoon, Liv; Lawson, Shawna** (2018), *Where's all the 'good' sports journalism? Sports media research, the sociology of sport, and the question of quality sports reporting*, International Review for the Sociology of Sport, Vol. 53(6), lk 639– 667
116. **Weinberger, David** (2009), *Transparency is the new objectivity*, kasutatud 25.04.2019, [WWW] <http://www.hyperorg.com/blogger/2009/07/19/transparency-is-the-new-objectivity/>
117. **van der Wurff, Richard; Schönbach, Klaus** (2011), *Between profession and audience. Codes of conduct and transparency as quality instruments for off- and online journalism*. Journalism Studies, Vol. 12, No 4, 2011, lk 407-422
118. **Ürper, Dilruba Çatalbaş; Çevikel, Tolga** (2016), *Editorial Policies, Journalistic output And Reader Comments. A comparison of mainstream online newspapers in Turkey*, Journalism Studies, Vol. 17, No. 2, 159–176
119. **Yashiv, Eran** (2011), *Unequal shares: the economics of elite football clubs*, Centerpiece, Winter 2010/11, lk 27-28
120. **Zion, Lawrie; Spaaij, Ramón; Nicholson, Matthew** (2011), *Sport media and journalism: An introduction*, Media International Australia, No. 140, lk 80-83

LISA 1: Kodeerimisjuhend

Kategooria A: Avalikustav läbipaistvuspraktika

A1. Ajakirjaniku ehk autori identiteet

- * Ajakirjaniku nimi
- * Ajakirjaniku taust/tutvustus
- * Ajakirjaniku pilt
- * Ajakirjaniku kontaktandmed (näiteks e-mail)

A2. Allika avalikustamine

- * Allika konkreetne nimetamine
- * Linkimine esmasele allikale
- * Linkimine teistele ajakirjanduslikele allikatele

A3. Muudatuste esile toomine ja nende selgitamine

- * Muudatuse sisu esile toomine
- * Muudatuse aja esile toomine
- * Muudatuse põhjuse esile toomine

A4. Ajatemplid

- * Artikli ilmumise aeg
- * Eraldi artikli vanuse esile toomine

Kategooria 2: Kaasav läbipaistvuspraktika

B1. Kommentaarium

- * Foorum-stiilis jäädavate vastustega ning pesa-põhise diskussiooniga kommentaarium
- * Elav jututuba
- * Külalisteraamatu stiilis ühekordsete deklaratsioonidega kommentaarium

B2. Küsitlus

- * Lihtne veebiküsitlus artikli teema kohta
- * Link küsitlusele artikli teema kohta, mis ennast sellena ka esitleb

B3. Kutse kaastööle või tagasisidele

- * Palve jätta kaastöid või tagasisidet kommentaariumisse (nagu ta B1 all defineeritud)
- * Palve saata kaastöid või tagasisidet e-mailile
- * Parandusnupuke (vigadest teada andmiseks)

LISA 2: Kodeerimistabel

Tõesed artiklid - 1. osa

TÕESSED (N=49)																								
T = Talvine Number	Tõesus	Väljajanne	A1 (ide)	Nimi	Taust	pilt	kontakt	A2 (all)	Nimet	Lingid	Kann.	URL	A3 (n)	Sisu	Aeg	Põhjus	A4 (a)	Aeg	Vanus	B1 (kol)	Foorum	Jututi	Kül	raamat
T	128	1 Guardian	2	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0
T	118	1 Sky Sports	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	21	1 Sky Sports	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	17	1 Sky Sports	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	86	1 Sky Sports	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	28	1 TalkSPORT	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	152	1 TalkSPORT	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	117	1 Sky Sports	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	139	1 BBCSport	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	156	1 BBCSport	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	85	1 Guardian	2	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	2	1	1	0	0	0	0	0
T	84	1 Sky Sports	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	144	1 Sky Sports	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	9	1 Metro	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
T	174	1 Sky Sports	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	122	1 Telegraph	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	38	1 Metro	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	130	1 Sky Sports	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	145	1 Sky Sports	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	1	1 BBCSport	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	88	1 TalkSPORT	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	143	1 Sky Sports	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	172	1 Sky Sports	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	114	1 Guardian	2	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	29	1 Sky Sports	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	54	1 Metro	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	91	1 Sky Sports	2	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	184	1 Sky Sports	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	116	1 Guardian	2	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	179	1 Sky Sports	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Ebatõesed artiklid

EBATÕESED (N=25)		Number	Tõesus	Väljanne	A1 (ide)	Nimi	Taust	Pilt	Kontakt	A2 (all)	Nimet	Lingid	Kann.	URL	A3 (r)	Sisu	Aeg	Põhjus	A4 (a)	Aeg	Vanus	B1 (ko)	Fooru	Jututit	Kül.raamat
T		46	0	Metro	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
T		12	0	TalkSPORT	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
T		162	0	Guardian	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2	1	1	0	0	0	0
T		166	0	Sky Sports	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
T		102	0	Metro	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0
T		99	0	TalkSPORT	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0
T		81	0	TalkSPORT	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0
S		51	0	TalkSPORT	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S		165	0	TalkSPORT	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0
S		221	0	TalkSPORT	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0
S		198	0	TalkSPORT	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0
S		141	0	Metro	2	1	0	1	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0
S		63	0	TalkSPORT	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0
S		187	0	TalkSPORT	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0
S		162	0	TalkSPORT	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0
S		131	0	Metro	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0
S		52	0	TalkSPORT	1	1	0	0	0	2	1	0	1	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0
S		53	0	TalkSPORT	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0
S		16	0	Metro	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0
S		12	0	TalkSPORT	0	0	0	0	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0
S		213	0	TalkSPORT	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0
S		143	0	Metro	2	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0
S		114	0	TalkSPORT	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0
S		196	0	TalkSPORT	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0
S		15	0	Metro	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0
25			KORDAJA		0,56	0,48	0	0,08	2	0	0,96	0,2	0	0,76	9	0	0,36	0	1	0,96	0,04	0,24	0,24	0	0
			Kordaja kasut		0,48	0,48	0	0,08	0	0,84	0,2	0	0,76	0	0,36	0	0,36	0	0,96	0,96	0,04	0,24	0,24	0	0

Pooltõised artiklid

POOLTÕESED (N=13)		Väljaanne		A1 (Id)		A2 (all)		A3 (n)		A4 (a)		Aeg		B1 (k)		Foorum		Jutut		Küi		raamat	
Number	Tõesus	Nimi	Taust	Pilt	Kontakt	Nimet	Lingid	Kann.	URL	Sisu	Põhju	Aeg	Põhju	Aeg	Vanu	B1	Foorum	Jutut	Küi	raamat			
T	77	0,714286 Guardian	3	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	79	0,428571 Guardian	3	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	76	0,25 Guardian	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	123	0,5 Sky Sports	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	48	0,75 Guardian	2	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	75	0,222222 Guardian	2	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S	87	0,454545 BBCSport	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S	95	0,4615 Telegraph	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
S	212	0,375 TalkSPORT	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S	209	0,2222 TalkSPORT	1	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S	94	0,314 BBCSport	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S	91	0,2727 BBCSport	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S	226	0,5 Guardian	2	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13			15	8	0	2	5	12	4	0	8	9	9	0	14	12	2	1	1	0	0	0	0
		Kordaja	1,15	0,62	0	0,15	0,38	0,92	0,3	0	0,62	0	0,69	0	1,08	0,92	0,15	0,08	0,08	0	0	0	0
		Kordaja kasut:	0,62	0,62	0	0,15	0,38	0,62	0,3	0	0,62	0	0,69	0	1	0,92	0,15	0,08	0,08	0	0	0	0

Siin esile toodud tabelitest on välja jäetud kategooriad B2 ning B3, kuna ei tuvastatud ühtegi antud kategooria läbipaistvuspraktika esinemist. Täies mahus tabelid on autori käes olemas.

Lihlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kristjan Karron,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihlitsentsi) minu loodud teose „Jalgpalli klubivahetusuudiste läbipaistvus ja tõesus *English Premier League*’i kajastuse näitel“,

mille juhendaja on Halliki Harro-Loit,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commonsi litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kristjan Karron

29.05.2019